

วารสาร ปีที่ 18 ฉบับที่ 56 เดือนตุลาคม 2560-มีนาคม 2561 ISSN 1513-6884

ดำรงราชานุภาพ

DAMRONG RAJANUPHAB JOURNAL

MOI'S 4.0

GROW UP TOGETHER

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงมหาดไทย

สารบัญ

		หน้า
มาทำความเข้าใจกับ Thailand 4.0 จะนำพาประเทศไทยสู่ความศิวิไลซ์ได้อย่างไร?	ศ.ดร.เรวัตร ชาตรีวิศิษฐ์	1
ไทยแลนด์ 4.0 กับการเมืองไทย	ผศ.ดร.เมฆินทร์ เมธาวิกุล	10
มหาดไทย 4.0	นายสุธี มากบุญ	25
แนวทางการพัฒนาระบบบริหารราชการ มหาดไทย 4.0	นายสุธี ทองแย้ม	31
บทบาทดิจิทัลต่อการเปลี่ยนแปลงบริการภาครัฐ	ดร.ธัญญชนก เจริญปฐ	53
การขับเคลื่อนมหาดไทยเข้าสู่ประเทศไทย 4.0	ดร.ธัญญชนก เจริญปฐ	64

บทบรรณาธิการ

การขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาล ถือเป็นวาระสำคัญในการพัฒนาองค์กรรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและการพัฒนาบุคลากร ให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยการเรียนรู้และค้นหาแนวความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการทำงาน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรมหาดไทย โดยเน้น “คนมหาดไทยพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ตลอดชีวิต” อันเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขประชาชนทั่วทุกพื้นที่และเสริมสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศ

วารสารดำรงราชานุภาพฉบับนี้ เป็นการรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับไทยแลนด์ 4.0 ที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สนใจได้ศึกษาไว้ในเรื่อง Thailand 4.0 จะนำพาประเทศสู่ความศิวิไลซ์ได้อย่างไร และไทยแลนด์ 4.0 มีผลกระทบกับการเมืองไทยหรือไม่ จนถึงการขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาระบบบริหารราชการ และบทบาทดิจิทัลต่อการเปลี่ยนแปลงบริการภาครัฐ ที่จะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยคิดค้นวิธีการพัฒนาองค์กรรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชน และได้รับความไว้วางใจในการบริหารงานต่าง ๆ อันนำไปสู่ความเข้มแข็งของประเทศ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความอันเป็นประโยชน์เผยแพร่สู่สาธารณะ และหากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดทำวารสาร กรุณาแจ้งได้ที่สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย E-mail:stabundamrong@gmail.com จะเป็นพระคุณยิ่ง ทั้งนี้บทความทั้งหมดในวารสารฉบับนี้ ได้จัดเก็บรวบรวมไว้ในระบบคลังความรู้ของสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย เว็บไซต์สถาบันดำรงราชานุภาพ <http://www.stabundamrong.go.th> เพื่อเป็นประโยชน์ในการสืบค้นต่อไป

กองบรรณาธิการ

มาทำความเข้าใจกับ Thailand 4.0 จะนำพาประเทศไทย สู่ความศิวิไลซ์ได้อย่างไร?

เรวัตร์ ขาตรีวิศิษฐ์, Ph.D

วิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล ภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทาง การพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ และสิ่งที่เรายุคใหม่ได้ยิมนั้นคือ “Thailand 4.0”

Thailand 4.0 นับเป็นโมเดลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในยุคนี้ที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมไปด้วยกัน ช่วยกันผลักดันไปพร้อม ๆ กัน สิ่งสำคัญที่สุดในการทำโมเดลนี้ประสบความสำเร็จก็คือ ต้องคิดให้มาก คิดให้จบ อ่านให้ขาด ต้องกล้าเปลี่ยนแปลง อย่ามัวแต่กล่าวโทษกันเมื่อมีอะไรผิดพลาด เพราะทุกอย่างเปรียบเสมือนการเรียนรู้ ถ้าไม่เปลี่ยนแปลงก็เหมือนกับเราย่ำอยู่กับที่ ซึ่งโมเดล Thailand 4.0 นี้บวกกับพลังของคนในชาติ การเปลี่ยนแปลงจาก ‘ประเทศกำลังพัฒนา’ ไปสู่ ‘ประเทศพัฒนาแล้ว’ คงไม่ใช่แค่เรื่องในความฝันอีกต่อไป

ตอนนี้ไม่ได้อย่างไร ทำไมต้องปรับตัว

เพราะ Thailand 3.0 ที่เราเป็นกันมาตลอดจนถึงทุกวันนี้มันทำให้รายได้ประเทศอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น เราไม่สามารถขยับหนีไปจากจุดนี้ได้สักที เมื่อ 50 ปีก่อน ช่วง พ.ศ. 2500 - 2536 เศรษฐกิจของไทยเรามีการเติบโตอย่างมากถึงระดับ 7 - 8 % ต่อปี แต่หลังจาก พ.ศ. 2537 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน เศรษฐกิจไทยเติบโตขึ้นเพียง 3 - 4 % ต่อปีเท่านั้น นอกจากนั้นยังมีเรื่องของ “ความเหลื่อมล้ำด้านความร่ำรวย” อีกต่างหาก และสุดท้ายก็เรื่องของ “ความไม่สมดุลในการพัฒนา” ซึ่งเรื่องพวกนี้ทำให้รัฐบาลต้องหันมาใส่ใจ เร่งพัฒนาปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจกันยกใหญ่ เพื่อให้เราก้าวข้ามจาก Thailand 3.0 ไปสู่ Thailand 4.0 ให้ได้ใน 3 - 5 ปีนี้ ซึ่งการขับเคลื่อนประเทศ สำหรับ Thailand 4.0 แล้ว การเปลี่ยนแปลงย่อมมีให้เห็น และแน่นอนว่ามันต้องเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมด้วย ซึ่งเมื่อมองภาพว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการทำเกษตรกรรมอยู่มาก การเปลี่ยนแปลงในส่วนนี้จึงเกิดขึ้น โดยเปลี่ยนจากการทำเกษตรแบบธรรมดาให้เป็นเกษตรสมัยใหม่ หรือ Smart Farming สิ่งสำคัญคือจะทำยังไงให้เกิดความสมดุลในการผลิต ให้ความต้องการซื้อและขายมันพอดีกัน ต้องช่วยกันคิดว่าสิ่งที่เราเหลือสามารถ

นำไปแปรรูปเปลี่ยนเป็นอะไรที่มีคนต้องการได้บ้าง อีกทั้งตัวผู้ประกอบการเองก็ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองเช่นกัน จาก SMEs ที่ต้องรอคอยการช่วยเหลือจากรัฐอยู่ตลอดเวลา เป็น Smart Enterprises และ Startup หรือบริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง อย่างที่ได้ยินข่าวกันอยู่ในทุกวันนี้ โดยการนำเอานวัตกรรมเข้ามาช่วยเพิ่มจุดแข็งและคุณค่าให้ธุรกิจ รวมไปถึงสมัยก่อนเราอาจจะขาดแคลนคุณภาพของแรงงาน มีแต่แรงงานทักษะต่ำ ไม่มีความรู้พื้นฐานเพียงพอ ก็เป็นอีกสิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยน สร้างพื้นฐานความรู้ ความเชี่ยวชาญให้แก่แรงงานของเราและการเปลี่ยนแปลงสุดท้ายคือ การบริการ อาจต้องเปลี่ยนแปลงจากที่เคยแค่บอกต่อกันไปปากต่อปาก มีคนกดไลค์เยอะ ก็คิดว่าบริการนั้นดีมากแล้ว อาจต้องมีการนำเรื่องของมาตรฐานเข้ามา เพื่อให้กลายเป็น High Value Services ต้องมีการรับรอง มีการตรวจสอบ เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพ เช่น บริการนวด ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งอาชีพบริการที่มีมากในประเทศไทย อาจต้องมีการตรวจสอบและผ่านการรับรองเพื่อแลกกับคุณภาพที่ได้มาตรฐาน

เข้าสู่ยุค 4.0 ทั้งที่ ธุรกิจ SMEs ต้องเตรียมตัวไว้ให้พร้อม

ที่มา: <http://tools.article.sumipol.com/advancing-thai-industry-technology-towards-4-0/>

ในขณะที่รัฐบาลกำลังพยายามอย่างมากที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทยให้เป็นไปตามกลไกที่เหมาะสมเข้ากับยุคสมัย หน้าที่ของสถานประกอบการในฐานะ SMEs ผู้ประกอบการหรือประชาชนคนไทย ก็สามารถเตรียมตัวให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นได้ โดยอันดับแรกคือเรื่องของเทคโนโลยีที่ควรใช้ให้เป็น เพราะในโลกปัจจุบันเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อีกทั้งมันยังช่วยให้ชีวิตเราง่ายขึ้น ต้องหมั่นดูอยู่เสมอว่าอะไรที่ตรงกับเราบ้าง เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปได้เร็วไวยิ่งขึ้น อีกทั้งเรื่องของ การไปเยี่ยมชมงานที่ต่างประเทศก็เช่นกัน เพราะลูกค้าในอนาคตอาจมาจากหลากหลายประเทศทั่วโลก การติดต่อ มารยาท ธรรมเนียมการปฏิบัติจึงเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าบริษัทไม่มีคนพูดภาษาอังกฤษได้ ส่งอีเมลในการค้าขายมาก็ไม่สามารถตอบกลับได้ ก็ทำให้เสียโอกาสในการทำธุรกิจไปได้อย่างน่าเสียดาย และสุดท้ายเรื่องของ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะคนในสมัยนี้ใส่ใจในสิ่งแวดล้อมมากขึ้น หากมีสินค้าที่คุณสมบัติเหมือนกัน ราคาใกล้เคียงกัน สินค้าที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะสามารถจับใจลูกค้าได้มากกว่า

แผนการพัฒนาคอนไทย 4.0 ที่จะต้องเป็นอย่างไรงั้น

เราจำเป็นต้องวิเคราะห์หาคุณลักษณะพึงประสงค์ของคนไทย 4.0 เสียก่อน คุณลักษณะพึงประสงค์อันดับแรกของคนไทยต้องมีคือ **ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)** คุณลักษณะนี้ต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่เกิดและต่อเนื่องจนกว่าจะหมดลมหายใจ นอกจากนี้ คนไทยจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและดำรงอยู่ของคุณลักษณะนี้ ตั้งแต่ทัศนคติของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ภาคการศึกษาทุกระดับ ตลอดจนสังคม คุณลักษณะนี้สำคัญมากเพราะเป็นสิ่งที่เครื่องจักร เทคโนโลยี หุ่นยนต์หรือปัญญาประดิษฐ์ (ณ ปัจจุบัน) ยังทดแทนไม่ได้

ที่มา <https://thanachart.org/2016/02/16/4132/>

คุณลักษณะที่สำคัญสำหรับคนไทย 4.0

คุณลักษณะต่อมาที่คนไทยต้องมีคือ **มีทักษะในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง** เนื่องจากต่อไปนี้คนไทยจะต้องอยู่ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ไม่มีวันหยุด การที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในรูปแบบต่าง ๆ และการเกิดขึ้นของนวัตกรรมตลอดเวลา จะทำให้ลักษณะการทำงานของคนไทยนั้นไม่สามารถคงรูปแบบเดิมไปได้ตลอดช่วงชีวิตการทำงาน และต้องเตรียมพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงที่บางครั้งอาจเป็นแบบไม่ทันตั้งตัว ดังนั้น คุณลักษณะนี้จึงจำเป็นและต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงวันสิ้นสุดการทำงาน ที่สำคัญไปกว่านั้นคือ การที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในระยะเวลาอีกไม่นานจากนี้แล้ว บ่งบอกถึงสถานการณ์ที่ผู้สูงอายุจำนวนมากที่เกษียณอายุงานแล้วแต่ยังจำเป็นต้องมีรายได้เพียงพอในการเลี้ยงตน ซึ่งกรณีนี้จะต้องมี

การเรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพใหม่โดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยการทำงานในสภาวะที่ร่างกายไม่เอื้ออำนวย ดังนั้น ทักษะนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก

คุณลักษณะที่สำคัญสำหรับคนไทย 4.0 อันดับต่อมาคือ **การเป็นนักบูรณาการ (Integrator)** การที่คนไทยมีความเป็นนักบูรณาการ จะสามารถผสมผสานสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นสิ่งที่ดีกว่า จะรู้จักการปรับตัวโดยการเชื่อมโยงผสมผสานจุดแข็งต่าง ๆ เพื่อการแข่งขัน ทักษะนี้จะช่วยให้คนไทยผลิตนวัตกรรมได้ไม่รู้จักสิ้น เมื่อบวกกับคุณลักษณะอีกสองประการที่กล่าวแล้วข้างต้น เช่นเดียวกัน คุณลักษณะนี้ต้องอาศัยการปลูกฝังและพัฒนาอย่างเป็นระบบตั้งแต่อายุน้อย ๆ

คุณลักษณะสุดท้ายที่สำคัญสำหรับคนไทย 4.0 คือ **ทักษะการวิเคราะห์และตัดสินใจเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ** เมื่อประเทศไทยขับเคลื่อนเข้าสู่การเป็น Thailand 4.0 แล้วนั้น คนไทยจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่จะมีมากมายและเข้าถึงได้อย่างง่ายดาย จากการที่ประเทศได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการเป็นแบบ Digitalization โดยข้อมูลต่าง ๆ มากมายและหลากหลายอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ที่คนไทยเข้าถึงได้นี้อาจเป็นข้อมูลที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้ การรู้จักใช้ประโยชน์จากข้อมูล จะช่วยให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าในทุก ๆ ด้านได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งหากคนไทยไม่มีทักษะการวิเคราะห์ที่ดี จะทำให้การตัดสินใจดำเนินการใด ๆ เกิดความผิดพลาดล้มเหลว ไม่สามารถแข่งขันได้ทางธุรกิจ ไม่สามารถตัดสินใจเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานของตน หรืออาจโดนมีฉ้อโกงใช้ข้อมูลเท็จหลอกลวง สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาอาจส่งผลกระทบกว้างต่อสังคมได้ คุณลักษณะข้อนี้ของคนไทยก็เช่นกัน ต้องได้รับการพัฒนาตั้งแต่อายุน้อยน้อย รวมทั้งต้องพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่รู้จักวิเคราะห์ข้อเท็จจริง เป็นสังคมที่อยู่บนเหตุและผล

จากคุณลักษณะพึงประสงค์ที่กล่าวมาทั้งหมดสำหรับคนไทย 4.0 นั้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยถึงเวลาแล้วที่จะต้องมีการพัฒนาคนอย่างเป็นระบบ และมีการบูรณาการจากหลายภาคส่วนเพื่อเป้าหมายเดียวกัน โดยต้องเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกัน แบบที่ทางวิชาการเรียกว่า Congruency และต้องเป็นการพัฒนาคนตั้งแต่เกิดจนตาย คนไทยต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยโดยการต่อยอดขึ้นไปเรื่อย ๆ ประเทศไทยจึงจะสามารถก้าวพ้นกับดักต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่ในขณะนี้ และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน ในการจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น สิ่งที่ต้องบอกหรือชี้วัดอย่างแท้จริงก็คือคุณภาพและคุณลักษณะของคนในประเทศนั่นเอง หากใช้วัตถุหรือสิ่งก่อสร้างใดไม่ เพราะคนคือผู้ที่สร้างทุกสิ่งอย่างขึ้นมา

นโยบายไทย 4.0 จะถูกท้วงติงว่ายังขาดรายละเอียด ทว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่ใช้บังคับระหว่างปี 2560-2564 ซึ่งประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ระบุว่าจะนำนโยบาย Thailand 4.0 ไปบรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ท่ามกลางเสียงคัดค้านของสมาชิกพรรคการเมืองบางพรรค ที่ให้เหตุผลว่า

เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเร็ว การนำ Thailand 4.0 ไปใส่ไว้ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ ที่จะใช้เวลาดำเนินการถึง 20 ปี จึงไม่เหมาะสม

ล่าสุดแล้ว ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2559 ได้มีมติเห็นชอบให้อนุมัติเบิกจ่ายงบกลาง 125 ล้านบาทเศษ เพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรม เพื่อเผยแพร่นโยบาย Thailand 4.0 ให้สาธารณชนรับทราบในวงกว้างมากขึ้น ขณะที่ตัวผู้นำรัฐบาลอย่าง พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ก็เคยใช้รายการของรัฐบาลที่ออกอากาศทุกคืนวันศุกร์ อธิบายทั้งเรื่องแนวคิดและความคืบหน้าของนโยบาย Thailand 4.0 อยู่หลายครั้งหลายหน แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลนี้เตรียมที่จะเดินหน้านโยบายนี้ อย่างเต็มที่ จึงควรติดตาม นโยบาย Thailand 4.0 จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับประเทศไทยได้มากน้อยเพียงใด ยิ่งคนในรัฐบาลนี้เคยกล่าวไว้ครั้งหนึ่งว่า นโยบาย Thailand 4.0 อาจเป็นการปฏิรูปประเทศขนานใหญ่อย่างเป็นระบบครั้งที่ 2 “ภายหลังประเทศไทยมีการปฏิรูปขนานใหญ่อย่างเป็นระบบเพียงครั้งเดียว ในสมัยสั้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 5” ที่มีการปฏิรูปประเทศให้ไปสู่สังคมสมัยใหม่ ทั้งสร้างระบบราชการตั้งอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง รวมไปถึงการพัฒนาสาธารณูปโภคที่จำเป็น เช่น ไฟฟ้า ไปรษณีย์ โทรเลข รถไฟ ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่ล้าหลัง จนเป็นรัฐที่ล้มเหลวไปในที่สุด พร้อมกับตั้งเป้าหมายไว้สูง ถึงขั้นให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศโลกที่หนึ่ง (ประเทศพัฒนาแล้ว) ภายในปี 2575 หรือในอีก 15 ปีข้างหน้า

“สิ่งสำคัญของนโยบาย Thailand 4.0 ก็คือคนไทย ที่จะต้องพัฒนาตัวเอง ให้เป็นคนไทย 4.0 ด้วย ต้องมาร่วมกันพัฒนา อย่าหวังพึ่งแต่การช่วยเหลือของรัฐ เหมือนประชานิยมแบบเดิม ๆ”

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี อธิบายแนวคิดเรื่อง ประเทศไทยแต่ละยุคไว้ในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ เมื่อ 22 เมษายน 2559 ไว้ว่า “คงต้องย้อนกลับไป 1.0 ก่อนคือประเทศไทยมีการพัฒนาตามหลัก 3 ยุค มาแล้ว สังคมแรก ๆ สมัยก่อน ๆ นี้ หลายสิบปีมาแล้วเป็นสังคมเกษตรกรรม บ้านเมืองเป็นเกษตรกรรม แล้วใช้แรงงานอย่างเดียวยังไม่ใช้เกษตรกรออกแรง ทำไร่นาอะไรทำนองนี้ พอ Thailand 2.0 เริ่มมีภาคอุตสาหกรรมเข้ามาแล้ว เข้ามาอาจจะจะเป็นอุตสาหกรรมเบาบ้าง อะไรบ้าง อันนี้ก็เอาเครื่องจักรมาช่วยงาน มาช่วยงานเกษตรกร หรือแรงงาน พอมานึกช่วงหนึ่ง Thailand 3.0 ไปสู่การมีอุตสาหกรรมหนักเข้ามา มีการลงทุนจากต่างประเทศบ้างอะไรบ้าง”

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงผลงาน 2 ปีรัฐบาล เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2559 ระบุถึงอีกหนึ่งนโยบายสำคัญต่อไปคือการผลักดันประเทศเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งรัฐบาลไทยหลายชุดที่ผ่านมา พุดถึงปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยว่าติดอยู่ภายใต้ “กับดักรายได้ปานกลาง” (middle income trap) ที่แท้จริงนั้นมันคืออะไร

มาทำความเข้าใจกันกับคำว่า กับดักรายได้ปานกลาง เป็นศัพท์ทางเศรษฐศาสตร์ที่ Michael Spence นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบลเคยอธิบายไว้ว่า หมายถึงเหตุการณ์ที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนหนึ่ง เคยประสบความสำเร็จจากการใช้ข้อได้เปรียบจากการส่งออกสินค้าที่ใช้แรงงานราคาถูก จนทำให้ ประชากรมีรายได้ที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่เมื่อตลาดโลกมีรูปแบบการแข่งขันที่แตกต่างและซับซ้อน มากขึ้น การผลิตในรูปแบบเดิม ๆ ก็กลายเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาวและ แนวทางที่หลาย ๆ ฝ่ายพูดถึงการก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางคือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ให้มากขึ้น เพื่อสร้างข้อได้เปรียบใหม่ ๆ ให้กับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาดังกล่าวก็อาจต้องใช้ระยะเวลา โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 12 (ใช้บังคับ ระหว่างปี 2560-2564) ระบุว่า การจะก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลางได้ จะต้องใช้นวัตกรรมเพิ่มรายได้ ต่อหัวต่อจำนวนประชากร และต้องแก้ไขปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำ ซึ่งนายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รอง นายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจ ระบุว่า ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลาง เปลี่ยนจากการเพิ่มมูลค่าเป็นการสร้างมูลค่า จากทำมากได้น้อย ให้เป็นทำน้อยได้มาก ซึ่งประเทศไทย ยุค Thailand 4.0 จะเป็นยุคแห่งการยกระดับโครงสร้างเศรษฐกิจไทย เพื่อพ้นกับดักดังกล่าว

เราจึงพอเข้าใจได้ว่า ประเทศไทย 4.0 โมเดลใหม่ของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศไทย ที่มุ่งปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” (Value-Based Economy) เพื่อก้าวข้ามกับดักประเทศรายได้ปานกลาง โดยเมื่อบริบททางเศรษฐกิจเกิดการ เปลี่ยนแปลงทำให้ผู้ประกอบการโดยเฉพาะผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมการผลิตต้องปรับตัวเพื่อให้ธุรกิจอุตสาหกรรมสามารถเติบโตท่ามกลางบริบทใหม่ทางเศรษฐกิจได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อก้าวสู่การเป็น “ประเทศไทย 4.0”

สำหรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อก้าวสู่การเป็น “ประเทศไทย 4.0” นั้น จะต้องเปลี่ยนจากความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศที่มีอยู่ 2 ด้าน คือ ความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายเชิงวัฒนธรรมไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขัน ขณะเดียวกันยังต้องเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม มุ่งเน้นการเพิ่มมูลค่า (Value Added) ไปสู่การสร้างมูลค่า (High Value) หรือการสร้างผลิตภาพ (Productivity) นั่นเอง

ซึ่งในส่วนของกระทรวงมหาดไทยเอง จะมีส่วนขับเคลื่อนในยุคใหม่นี้คือ การทำวิสาหกิจชุมชนโดยผ่านทางเทศบาลท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดผู้ใหญ่บ้าน โดยอาศัยชุมชนด้วยการทำความเข้าใจกับประชาคมให้ได้ผล ด้วยความจริงใจ และต่อเนื่อง ซึ่งงานที่มหาดไทยสามารถทำได้ดีกับงานที่เกี่ยวข้อง คือให้ประชาชน ชุมชน เข้าใจบทบาทตนเอง ชุมชนมีบทบาทมากขึ้น องค์กรต่าง ๆ จึงต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดยคิดค้นวิธี

การพัฒนาองค์กรใหม่ ๆ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าอยู่เสมอ ซึ่งหลายคนอาจจะเคยได้ยินถึงขั้นว่า Thailand 4.0 จะมีเทคโนโลยีเข้ามาทำงานแทนที่มนุษย์เลยทีเดียว และหากเป็นเช่นนั้น องค์กรก็คงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจ้างงานมนุษย์อีกต่อไป เป็นการเข้าใจผิด

ทั้งนี้เคล็ดลับ ที่จะทำได้พัฒนาความสามารถให้ทันยุค Thailand 4.0 และไม่ต้องกังวลอีกต่อไปว่าจะมีอะไรมาแทนที่ จากขั้นตอนง่าย ๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ปรับตัว : เมื่อเทคโนโลยียุค Thailand 4.0 มีการพัฒนาโดยนำนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของเทคโนโลยีขั้นนั้น ให้มีความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น คุณจึงต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาตัวเองให้ทันและเปิดใจยอมรับ เพื่อเรียนรู้และค้นหาแนวความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ อยู่ตลอด เช่น หากองค์กรนำหุ่นยนต์เข้ามาทำงานร่วมกับคุณ นอกจากคุณจะต้องเรียนรู้เพื่อให้สามารถทำงานกับหุ่นยนต์ได้แล้ว คุณก็ต้องคิดพัฒนาเพิ่มเติมอีกว่า จะต้องทำอะไรเพื่อให้งานที่เกิดจากการร่วมงานระหว่างคุณกับหุ่นยนต์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ มิเช่นนั้นคุณอาจกลายเป็นคนที่รู้เพียงวิธีการเปิดปิดการทำงานของหุ่นยนต์เท่านั้น

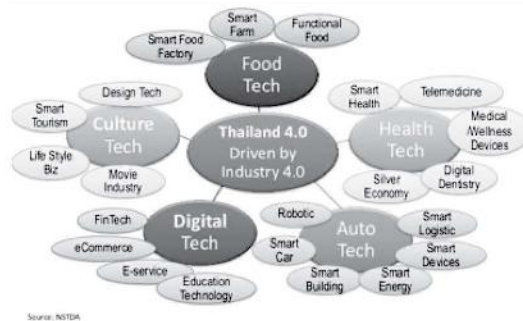
2. ทำงานเป็นทีม : การทำงานร่วมกับคนหมู่มากหรือที่เรียกว่า Teamwork ซึ่งจะไม่สมบูรณ์ หากขาด “ผู้นำ” เพื่อชี้แนะและวางแนวทางให้ team นั้น เดินหน้า work อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ แต่ปัจจุบันนี้เป็นเทรนด์ของ Hybrid workplace หรือการทำงานออฟฟิศแบบยืดหยุ่นที่สามารถทำงานที่ไหนก็ได้ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นศูนย์กลางของการ Brainstorming มากกว่าห้องประชุม ดังนั้นคำว่า Teamwork ในยุค Thailand 4.0 จึงต้องมีคำว่า Collaboration (การร่วมมือ) ด้วย เพราะงานจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อทุกคนในทีมให้ความร่วมมือ

3. สร้างภาวะผู้นำ : มีความกล้าคิดในแบบที่แตกต่างและดีกว่าเดิม โดยใช้ทักษะ Critical thinking หรือทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นการคิดที่เริ่มจากความสงสัยหรือมีข้อโต้แย้งแล้วค้นหาคำตอบอย่างมีเหตุผล ไม่สร้างความแตกแยกทางความคิด และยุค Thailand 4.0 นี้ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หัวหน้างาน หรือระดับพนักงานก็จะต้องมีทักษะในการพูด สามารถนำเสนอแนวความคิดกับผู้ร่วมงานทุกคนให้เข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาต่อยอด : งานทุกชิ้นจะต้องวัดผลได้ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาต่อยอด แต่การพัฒนานั้นจะต้องไปในทิศทางเดียวกับองค์กร เพราะถ้าทำแต่อะไรซ้ำ ๆ ย่ำอยู่กับที่ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานก็คงไม่เกิดและคุณก็อาจถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยี Thailand 4.0 อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ทุกการเปลี่ยนแปลงของการทำงานในยุคใหม่นี้ ก็คือความท้าทายให้ได้ลองทำสิ่งใหม่ ๆ ดังนั้น Thailand 4.0 ก็เหมือนการได้บินขึ้นภูเขาที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่ถ้ามัวยืนมองอยู่ด้านล่าง เราก็จะไม่มีวันรู้เลยว่ายอดเขานั้นสวยงามขนาดไหน ซึ่งในบางครั้งอาจทำให้เหนื่อยหรือรู้สึกท้อบ้าง แต่เมื่อไปถึงวันที่ประสบความสำเร็จ เราจะรู้สึกภูมิใจและเป็นคนใหม่ที่เก่งขึ้น มีความสามารถที่สูงขึ้น ที่สำคัญคุณจะสามารถพัฒนาความสามารถของตนเองให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปได้ไม่ยากเลย

Thailand 4.0 : New Growth Industry

Source: NQIDA

ที่มา : <http://suphanboonhom.blogspot.com/>

เพราะฉะนั้น Thailand 4.0 จะไม่น่ากลัวอีกต่อไป ถ้าเราให้ความสำคัญกับการปรับตัวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ภาพอนาคตเด่นชัดด้วยทุกภาคส่วน คือ

- ภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
- ภาคการเกษตรก็ต้องเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและใช้เทคโนโลยีหรือ Smart Farming โดยเกษตรกรต้องรู้รายขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ
- เปลี่ยนจาก SMEs แบบเดิมไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง
- เปลี่ยนจากรูปแบบบริการแบบเดิมซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่บริการที่มีมูลค่าสูง
- เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้และทักษะด้วยโมเดลของ Thailand 4.0 คือ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

เปลี่ยนจากเกษตรแบบดั้งเดิม
สู่เกษตรสมัยใหม่ เน้นการบริหารจัดการ
เทคโนโลยี มุ่งยกระดับเกษตรกร
เป็นผู้ประกอบการ

เปลี่ยนจาก Traditional SME
สู่การเป็น Smart Enterprises
ที่มีศักยภาพสูง

เปลี่ยนจาก Traditional Services
ที่มีมูลค่าต่ำสู่ High Value Services

เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำ
สู่แรงงานที่มีความรู้
ความชำนาญ และทักษะสูง

ที่มา : <https://www.mmtthailand.com/โมเดล ประเทศไทย 4.0/>

สรุปที่กล่าวมาทั้งหมดแล้วนั้นคือการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและภาคธุรกิจอุตสาหกรรมภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 4.0” นั้น จะต้องเริ่มจากสร้างความเข้มแข็งจากภายในคือ การยกระดับนวัตกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้ประกอบการ ชุมชน และเครือข่ายในทุกภาคส่วนของประเทศด้วยหลักการ Localization วัฒนธรรมท้องถิ่นสู่อารยธรรมโลก Globalization เมื่อโครงสร้าง

เศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศเข้มแข็งแล้ว สิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไปคือ การเชื่อมโยงกับภายนอก ทั้งในรูปแบบภูมิภาค เช่น กลุ่มประเทศอาเซียน และการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกต่อไป ทั้งนี้ เป้าหมายการขับเคลื่อน “ประเทศไทย 4.0” คือ การก้าวไปสู่การเป็น “ประเทศที่มีรายได้สูง” ด้วยนวัตกรรมที่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ ซึ่งหากประเทศไทยสามารถขับเคลื่อนไปได้จริง จะทำให้ภาพรวมเศรษฐกิจไทยหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และสามารถลดการพึ่งพาต่างชาติ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ เป็นการสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้อย่างแท้จริงด้วยความเชื่อมั่น การยอมรับและการเอาใจเขามาใส่ใจตนเองด้วยปณิธานที่มั่นมุ่งสู่ความเป็นจริงด้วยศึกษาจากอดีต สร้างปัจจุบัน และฝันถึงอนาคตสู่ Globalization is civilization.

EXECUTIVE SUMMARY

‘Thailand 4.0’ is a new model of Thailand’s economic propulsion that aims to adjust economic structure toward ‘Value-Based Economy’ in order to step over middle class country trap by transforming from traditional agriculture to new era agriculture which emphasizes on technology management in order to turn Traditional SME to Smart Enterprises with high capacity, low value Traditional Services to achieve high value, and low skilled labor to knowledgeable, specialized and highly skilled labor. Especially the Ministry of Interior can do the task of Peace and Happiness through Prosperity, because of trustworthiness, respectation, empathy and passion. Globalization is civilization, Thailand 4.0.

ขอขอบคุณข้อมูลจาก...

สืบดำรงจโทสงวน สารรัมย์ ,โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย, หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

<http://www.bangkokbanksme.com/article/10053>

Image copyright WASAWAT LUKHARANG / BBC THAI

www.change-management.com

www.change-management-toolbook.com

https://www.google.co.th/search?q=thailand+4.0++%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E&rlz=1C2GGRV_thTH754TH754&dcr=0&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X-&ved=0ahUKEwi_hKqfw-_ZAhVCuo8KHdrqCycQsAQIJQ&biw=1024&bih=662

www.it24hrs.com

www.jiscinfonet.ac.uk/infokits/change-management

www.valuebasedmanagement.net

ไทยแลนด์ 4.0 กับการเมืองไทย

ผศ.ดร.เมฆินทร์ เมฆาวีกุล

รองคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

คำว่า ไทยแลนด์ 4.0 เสมือนเป็นวาทะกรรมที่ทันสมัย แต่หาผู้อธิบายที่ทำให้เข้าใจได้ยาก และดูเหมือนว่าในแวดวงวิชาการ แวดวงราชการและแวดวงธุรกิจ ฯลฯ จะบอกว่าไม่เข้าใจก็น่าจะเป็นการเขยและจะถูกปรามาสว่าไม่ทันสมัย

ไทยแลนด์ 4.0 ส่วนมากได้รับข้อมูลอันทำให้เข้าใจเลา ๆ ว่าเป็นการดำเนินการให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางสู่ยุคเศรษฐกิจใหม่ (New Engines of Growth) เพื่อให้ประเทศไทยเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงให้เกิดขึ้นภายใน 3-5 ปีข้างหน้า

ท่ามกลางความมุ่งง่วนว่า ไทยแลนด์ 4.0 คืออะไรกัน มีนักวิชาการฝ่ายรัฐบาลได้อธิบายให้เข้าใจ ดังนี้

ความหมาย

“ไทยแลนด์ 4.0” เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่เข้ามาบริหารประเทศบนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรุนแรงในศตวรรษ ที่ 21 ได้

ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ยุคแรก เริ่มกันที่

ประเทศไทย 1.0 ยุคของเกษตรกรรมคนไทยปลูกข้าว เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู ปลูกพืชสวน พืชไร่ แล้วนำผลผลิตเพื่อส่งไปขายสร้างรายได้ในการดำรงชีวิต

ประเทศไทย 2.0 ยุคของอุตสาหกรรมเบา ในยุคนี้ใช้แรงงานที่มีราคาถูก แต่เริ่มจะมีเครื่องมือเข้ามาช่วยผลิต เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องดื่ม เครื่องเขียน เครื่องประดับ อาหาร เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งในยุคนี้ประเทศเริ่มมีศักยภาพมากขึ้น

ประเทศไทย 3.0 ยุคที่เราอยู่ในขณะนี้ เป็นยุคอุตสาหกรรมหนัก ผลิตและขายส่งออก เหล็กกล้า รถยนต์ ก๊าซธรรมชาติ และปูนซีเมนต์ เป็นต้น โดยพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อเน้นการส่งออก เป็นหลัก

ประเทศไทย 4.0 จะเปลี่ยนให้มีรายได้สูงขึ้น ในช่วงแรกประเทศไทย 3.0 มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่ว่าปัจจุบันกลับเติบโตได้เพียงแค่อ้อยละ 3 - 4 ต่อปีเท่านั้น ทำให้ประเทศไทยต้องตกอยู่ในภาวะรายได้ปานกลางเป็นเวลากว่า 20 ปี ในขณะที่ทั่วโลกมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องเปลี่ยนสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ให้เป็นเศรษฐกิจใหม่ (New Engines of Growth) เพื่อให้ประเทศไทยกลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูงขึ้นนั่นเอง โดยตั้งเป้าหมายว่าจะให้เกิดภายใน 3 - 5 ปีข้างหน้า

ประเทศไทย 4.0 เปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง

ปัจจุบันประเทศไทยยังติดอยู่กับโมเดลทำมาค้าได้น้อย จึงต้องการปรับเปลี่ยนให้เป็นทำน้อยได้มาก ต้องเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้านวัตกรรม และเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ตัวอย่างการเกษตรต้องเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรแบบสมัยใหม่ ที่มีการเน้นเรื่องการบริหารจัดการ โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ หรือที่เรียกว่า Smart Farming โดยเกษตรกรต้องเริ่มรวยขึ้นและเป็นเกษตรกรที่ผู้ประกอบการเปลี่ยนจาก SMEs แบบเดิมไปสู่ Smart Enterprises และ Startup ที่มีศักยภาพสูง และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะสูงขึ้น

ประเทศไทย 4.0 ต้องใช้แนวทางพลังประชารัฐ

การขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ให้สำเร็จได้ใช้แนวทางพลังประชารัฐ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน การค้า-อุตสาหกรรม การเกษตร ธนาการ ประชาชน ชุมชน จังหวัด สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัยต่าง ๆ ประกอบกับการส่งเสริม SMEs และ Startups เพื่อขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้แล้วยังต้องมีโครงสร้างโทรคมนาคมและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีอินเทอร์เน็ตที่ครอบคลุมในทุกพื้นที่ให้มากที่สุด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้ทุกพื้นที่ในประเทศไทยแบบไม่มีสะดุด

ไทยแลนด์ 4.0 มีลักษณะอย่างไร?

“ประเทศไทย 4.0” เป็นความมุ่งมั่นของนายกรัฐมนตรี ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

ดังนั้น “ประเทศไทย 4.0” จึงควรมีการเปลี่ยนวิธีการทำที่มีลักษณะสำคัญคือ เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่และรัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups บริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ High Value Services และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะสูง

ไทยแลนด์ 4.0 จะพัฒนาเรื่องใดบ้าง?

เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย ดังนี้

1. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ เช่น สร้างเส้นทางธุรกิจใหม่ (New Startups) ด้านเทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีอาหาร เป็นต้น

3. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น พัฒนาเทคโนโลยีสุขภาพ เทคโนโลยีการแพทย์สปีด เป็นต้น

3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์ เป็นต้น

4. กลุ่มดิจิทัลเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยี การศึกษา อี-มาร์เก็ตเพลส อี-คอมเมิร์ซ เป็นต้น

5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง เช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจไลฟ์สไตล์เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น

ไทยแลนด์ 4.0 จะพัฒนาอย่างไร?

การพัฒนาประเทศไทยภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 4.0” จะสำเร็จ สามารถใช้แนวทาง “สานพลังประชารัฐ” เป็นตัวการขับเคลื่อน โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาคการเงิน การธนาคาร ภาคประชาชน ภาคสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่าง ๆ ร่วมกันระดมความคิด ผนึกกำลังกันขับเคลื่อน ผ่านโครงการบันทึกความร่วมมือ กิจกรรม หรืองานวิจัยต่าง ๆ โดยการดำเนินงานของ “ประชารัฐ” กลุ่มต่าง ๆ อันได้แก่ กลุ่มที่ 1 การยกระดับนวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ การปรับแก้กฎหมายและกลไกภาครัฐ พัฒนาคลัสเตอร์ภาคอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และการดึงดูดการลงทุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กลุ่มที่ 2 การพัฒนาการเกษตรสมัยใหม่และการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐ กลุ่มที่ 3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวและไมล์ Mice (D3) ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประชุม การท่องเที่ยว การประชุมนานาชาติ และการจัดนิทรรศการ การสร้างรายได้ และการกระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐ กลุ่มที่ 4 การศึกษาพื้นฐานและพัฒนาผู้นำ (โรงเรียนประชารัฐ) รวมทั้งการยกระดับคุณภาพวิชาชีพ และกลุ่มที่ 5 การส่งเสริมการส่งออก และการลงทุนในต่างประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมกลุ่ม SMEs และผู้ประกอบการใหม่ (Startups) ซึ่งแต่ละกลุ่มกำลังวางระบบและกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายอย่างเข้มข้น

โดยสรุป กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทยได้ “ประเทศไทย 4.0” เป็นอีกนโยบายหนึ่งที่เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามวิสัยทัศน์รัฐบาลเป็นรูปแบบที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัย และการพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน เป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” ที่ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากรทั้งในและระดับโลก

นี่เป็นแนวคิดทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” ของรัฐบาลในปัจจุบัน จะเป็นได้จริงแค่ไหนไม่ใช่คอยติดตามอย่างเดียว แต่ต้องช่วยกันทุกฝ่าย คนละไม้คนละมือตามภารกิจ โดยเฉพาะคนในวงการศึกษา

คิดว่าเป็นแสงสว่างจ้าที่เดียวที่จะทำให้ไทยหลุดพ้นจาก “ประเทศกำลังพัฒนา” กลายเป็น “ประเทศพัฒนาแล้ว” อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตามหากย้อนหลังไปในอดีต ประเทศไทยเองก็มีการปรับโมเดลเศรษฐกิจอยู่หลายครั้ง เริ่มจาก “โมเดลประเทศไทย 1.0” ที่เน้นภาคการเกษตร ไปสู่ “โมเดลประเทศไทย 2.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่ “โมเดลประเทศไทย 3.0” ในปัจจุบันที่เน้นอุตสาหกรรมหนักภายใต้ “โมเดลประเทศไทย 3.0” นั้น นอกจากต้องเผชิญกับภัยคุกคามประเทศรายได้ปานกลางแล้ว เรายังต้องเผชิญกับ “ภัยคุกคามเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง” และ “ภัยคุกคามไม่สมดุลในการพัฒนา” ภัยคุกคามนี้เป็นประเด็นที่ท้าทายรัฐบาล ในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อก้าวข้าม “ประเทศไทย 3.0” ไปสู่ “ประเทศไทย 4.0”

“ประเทศไทย 4.0” เป็นความมุ่งมั่นของนายกรัฐมนตรี ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” กล่าวคือ ในปัจจุบันเรายังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมาก ได้น้อย” เราต้องการปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อย ได้มาก” นั้นหมายถึงการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน 3 มิติสำคัญคือ 1. เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” 2. เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม 3. เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

“ประเทศไทย 4.0” จึงเป็นการเปลี่ยนผ่านทั้งระบบใน 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ

1. เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)
2. เปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่รัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง
3. เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ High Value Services
4. เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

โดยการเติมเต็มด้วยวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็น “5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย” ประกอบด้วย

1. กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ (Food, Agriculture & Bio-Tech)
2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ (Health, Wellness & Bio-Med)
3. กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม (Smart Devices, Robotics & Mechatronics)
4. กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว (Digital, IoT, Artificial Intelligence & Embedded Technology)
5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (Creative, Culture & High Value Services)

ทั้ง 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย จะเป็นแพลตฟอร์มในการสร้าง “New Startups” ต่าง ๆ มากมาย อาทิ เทคโนโลยีการเกษตร (Agritech) เทคโนโลยีอาหาร (Foodtech) ในกลุ่มที่ 1 เทคโนโลยีสุขภาพ (Healthtech) เทคโนโลยีการแพทย์ (Meditech) สปา ในกลุ่มที่ 2 เทคโนโลยีหุ่นยนต์ (Robotech) ในกลุ่มที่ 3 เทคโนโลยีด้านการเงิน (Fintech) อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน (IoT) เทคโนโลยีการศึกษา (Edtech) อี-มาร์เก็ตเพลส (E-Marketplace) อี-คอมเมิร์ซ (E-Commerce) ในกลุ่มที่ 4 เทคโนโลยีการออกแบบ (Designtech) ธุรกิจไลฟ์สไตล์ (Lifestyle Business) เทคโนโลยีการท่องเที่ยว (Traveltech) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ (Service Enhancing) ในกลุ่มที่ 5 เป็นต้น

ใช้พลังประชารัฐเดินไปข้างหน้า

“ประเทศไทย 4.0” จึงเป็นการชักชวนเชื่อมโยงเทคโนโลยีหลักที่ต้นน้ำ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมเป้าหมายที่อยู่กลางน้ำ และ Startups ต่าง ๆ ที่อยู่ปลายน้ำ โดยใช้พลัง “ประชารัฐ” ในการขับเคลื่อน ผู้มีส่วนร่วมหลักจะประกอบด้วยภาคเอกชน ภาคการเงิน การธนาคาร มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยต่าง ๆ โดยเน้นตามความถนัดและจุดเด่นของแต่ละองค์กร และมีภาครัฐเป็นตัวสนับสนุน ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ จะมีภาคเอกชน คือ กลุ่มมิตรผล บริษัท ไทยยูเนี่ยนฟรอสเซ่นโปรดักส์ และเครือเจริญโภคภัณฑ์ เป็นแกนหลัก โดยมีภาคการเงิน คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และธนาคารออมสินสนับสนุนทางการเงิน มีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยที่เน้นการวิจัยในภูมิภาคต่าง ๆ เป็นแกนนำในการทำวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ร่วมกับมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่างประเทศ อาทิ มหาวิทยาลัย

Wageningen ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยอันดับหนึ่งของเนเธอร์แลนด์ มหาวิทยาลัย Purdue, UC Davis และ Cornell ซึ่งจะมีภาครัฐคอยให้การสนับสนุน เช่น กระทรวงการคลัง และสำนักงานส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) ซึ่งหนึ่งในโครงการที่กำลังผลักดันผ่านกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คือ การจัดตั้งเมืองนวัตกรรมอาหาร (Food Innopolis) เป็นต้น

โดยทั้ง 5 กลุ่มเทคโนโลยีหลักและอุตสาหกรรมเป้าหมายใน “ประเทศไทย 4.0” เป็นส่วนหนึ่งของ “10 อุตสาหกรรมแห่งอนาคต” (5 อุตสาหกรรมที่เป็น Extending S-Curve บวก 5 อุตสาหกรรมที่เป็น New S-Curve) ที่รัฐบาลได้ประกาศไปก่อนหน้านี้แล้ว กล่าวคือ ใน “10 อุตสาหกรรมแห่งอนาคต” จะมีบางกลุ่มอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่ยังต้องพึ่งพิงการลงทุนจากต่างประเทศเป็นหลัก อาทิ อุตสาหกรรมการบิน (Aviation)

ส่วนใน 5 กลุ่มเทคโนโลยีหลักและอุตสาหกรรมเป้าหมายใน “ประเทศไทย 4.0” จะเป็นส่วนที่ประเทศไทยต้องการพัฒนาด้วยตนเองเป็นหลัก แล้วค่อยต่อยอดด้วยเครือข่ายความร่วมมือจากต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ “บันได 3 ขั้น” ของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ “การพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันเองและรวมกันเป็นกลุ่มอย่างมีพลัง” นั่นเอง

ตั้งเป้าสัมฤทธิ์ใน 3-5 ปี

เป้าหมายของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ “ประเทศไทย 4.0” คือ การขับเคลื่อน 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายให้เกิดผลสัมฤทธิ์ภายในระยะเวลา 3 - 5 ปีข้างหน้า เป็นการเปลี่ยน “ปัญหาและความท้าทาย” ให้เป็น “ศักยภาพและโอกาส” ในการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับประเทศอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเปลี่ยนจากปัญหาการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ให้เป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีพลัง (Active Aging) การพัฒนาหุ่นยนต์ทางการแพทย์ การยกระดับเมืองให้เป็น Smart City การเปลี่ยนสินค้าโภคภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ข้าว ยางพารา น้ำตาล มันสำปะหลัง ให้กลายเป็นอาหารสุขภาพ (Functional Foods) หรือผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (Nutraceuticals) ที่มีมูลค่าสูง การเปลี่ยนการเกษตรแบบดั้งเดิม ให้เป็นการเกษตรแม่นยำสูง (Precision Farming) และพัฒนาระบบการบริหารจัดการและเทคโนโลยีน้ำ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป กระบวนทัศน์ในการพัฒนาประเทศ ภายใต้ “ประเทศไทย 4.0” มี 3 ประเด็นที่สำคัญ

1. เป็นจุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม
2. เป็น “Reform in Action” ที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การปฏิรูปการวิจัยและการพัฒนา และการปฏิรูปการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน

3. เป็นการผนึกกำลังของทุกภาคส่วนภายใต้แนวคิด “ประชารัฐ” โดยเป็นประชารัฐที่ผนึกกำลังกับเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ การวิจัยพัฒนา และบุคลากรระดับโลก ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของการ “รู้จักเดิม รู้จักพอ และรู้จักปัน”

มีผู้ให้แนวคิดว่าการพัฒนาประเทศจะเป็นไปอย่างไร ไม่ว่าเศรษฐกิจ สังคม การบริหารที่ยังติดอยู่กับกับดักต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น น่าจะเกิดจากประเทศของเรายังไม่ถึงไทยแลนด์ 4.0 อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ปัญหาที่สำคัญที่สุดน่าจะอยู่กับกับดักทางการเมืองอันเริ่มต้นด้วยทัศนคติในทางการเมือง การก่อตัวของพรรคการเมือง การก่อตัวของนโยบาย อันสืบเนื่องมาจากระบบวิธีการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง จากกลุ่มผู้แสวงหาอำนาจทางการเมือง พรรคการเมืองเป็นผู้พัฒนาและกำหนดกติกาทางการเมืองอันได้แก่ ระบบรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง การเลือกตั้งโดยผู้มีอาชีพนักการเมืองเท่านั้นที่กรูกันเข้ามาแสวงหาอำนาจทางการเมือง อันเป็นรากเหง้าของการกำหนดนโยบายทางการเมืองการบริหารประเทศ การแสวงหาผลประโยชน์ จนทำให้เกือบทุกระบบ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข ฯลฯ พลอยสับสนจนไม่รู้ว่ากับดักที่แท้จริงของประเทศในด้านเศรษฐกิจสังคมอยู่ที่ใด จึงมั่งงุมมะงาหราแก้ปัญหาเฉพาะจุดเฉพาะกรณี กอปรกับคนไทยไม่เข้าใจว่าไทยแลนด์ 4.0 ขณะนี้อยู่ ณ จุดใด

ปัญหาอยู่ที่การเมืองไทยจริงหรือ

เนื่องจากการที่ประเทศไทยมีวัฒนธรรมมาจากการบริหารที่สำคัญคือ ผู้บริหารประเทศหรือรัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ทุกภาคส่วนปฏิบัติตาม และมีการบูรณาการกันให้บรรลุเป้าหมาย

การเมืองไทยจึงเป็นเรื่องสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารประเทศ หากนโยบายใดเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย ก็จะต้องกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ เช่น นโยบายการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สมาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การเมืองจะเป็นผู้กำหนดนั้นหมายถึงผู้เข้ามาสู่อำนาจทางการเมือง

แต่การเมืองไทยอันเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาประเทศหรือการกำหนดทิศทางการบริหารประเทศตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา ไม่สามารถมั่นคงและยั่งยืนได้ เนื่องจากการได้มีการเปลี่ยนแปลงอำนาจจากกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งไปสู่กลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่ง จึงทำให้การพัฒนาประเทศต้องมีการเริ่มต้นใหม่อยู่ตลอดเวลา จนถึงปัจจุบันที่เรียกว่าเป็นวงจรอุบาทว์ทางการเมือง

วงจรอุบาทว์กับการเมืองไทยที่ทำให้ประชาชนคนไทยไม่หลุดพ้นทางการเมือง (Political Emancipation) ติดบ่วง หรือไม่หลุดพ้นจากระบอบเผด็จการ (Dictatorial Regime)

การเมืองไทยต้องเวียนว่ายอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการมา 83 ปี สลับระหว่างเผด็จการรัฐประหารกับเผด็จการรัฐสภา ใช้เครื่องมือเผด็จการ 2 อย่างคือ รัฐธรรมนูญ กับการเลือกตั้งเป็นสำคัญในการเปลี่ยนสลับวงจรอุบาทว์ ดังกล่าวขบวนการเผด็จการที่ทำให้ประชาชนต้องวนเวียนอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการคือ “ขบวนการรัฐธรรมนูญ” โดยขบวนการดังกล่าว เข้าแย้งชิงกันกุมอำนาจการปกครองแบบเผด็จการรัฐสภา ด้วยวิธีการ 2 อย่างคือ “ยึดอำนาจ” และ “เลือกตั้ง” โดยถือเอาการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นข้ออ้างในการโค่นล้มกัน แล้วเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของพวกเขา และทำการเลือกตั้งกันใหม่ เมื่อเลือกตั้งแล้วและตกลงกันไม่ได้ในการแบ่งปันผลประโยชน์ จึงต้องโค่นล้มและเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญกันใหม่ หมุนเวียนเป็น “วัฏจักร” ระหว่างการโค่นล้มด้วยกำลังหรือยึดอำนาจกับการเลือกตั้ง โดยมีรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่เป็น “แกนกลาง” ของการหมุนเวียน เพราะถือเอารัฐธรรมนูญเป็นสิ่งสูงสุดตามธรรมชาติของขบวนการรัฐธรรมนูญเรียกว่า “วงจรอุบาทว์” เมื่อประชาชนไม่เอาชั่วรัฐประหารก็สลับเข้ามาไว้ที่เลือกตั้งการสลับชั่วอำนาจธิปไตยของชนส่วนน้อยเช่นนี้ จึงทำให้ระบอบเผด็จการสามารถดำรงอยู่ได้ มีทางออกทางเดียวเท่านั้นที่จะพ้นวงจรอุบาทว์ได้ ประเทศไทยจะต้องปฏิวัติประชาธิปไตยต่อจากคณะราษฎรที่ปฏิวัติเพียงครั้งเดียวให้สำเร็จ แล้วสถาปนาการปกครองแบบประชาธิปไตยที่อำนาจธิปไตยเป็นของปวงชน ตามরাโชบายลันเกล้ารัชกาลที่ ๗ เท่านั้น จึงจะยุติวงจรอุบาทว์ทางการเมืองไทยได้

นับเป็นระยะเวลา 85 ปี ที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้มันคง มีความชอบธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้อย่างเป็นรูปธรรมแก่คนทั้งประเทศ การเมืองไทยยังคงมีลักษณะทวิลักษณ์กล่าวคือ เป็นการกลับไปกลับมาของ 2 ระบอบย่อย ได้แก่ ระบอบประชาธิปไตยที่มาจากการเลือกตั้ง และระบอบที่รัฐธิปไตยมาจากการยึดอำนาจ

ดังนั้น การก้าวไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 จึงต้องพิจารณาจากการเมืองไทยอันน่านโยบายหรือจุดมุ่งหมายไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 คือการทำให้การเมืองมันคงและยั่งยืน

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ตระหนักในเรื่องเกี่ยวกับภาวะชะงักงันทางการเมืองอันเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ จึงได้พยายามดำเนินการปฏิรูปประเทศ โดยจัดทำแผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านสาธารณสุข ด้านพลังงาน ด้านสื่อสารมวลชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและด้านป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และได้กำหนดกรอบเวลาจัดทำแผนแม่บทของแต่ละส่วนราชการ ให้สอดคล้องกับแผนปฏิรูป 11 ด้าน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทุก ๆ 5 ปี ปัจจุบันคือแผนที่ 12 รวมทั้งกำหนดเป็นกฎหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อเป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไปของทุกรัฐบาล

นั่นหมายความว่าระบบการเมืองไทยจะต้องพ้นจากกับดักของวงจรอุบาทว์ที่กล่าวข้างต้น เพื่อให้การเมืองซึ่งเป็นแกนหลักในการบูรณาการทุกภาคส่วน นำประเทศไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องกังวลการปฏิรูปประเทศจะสะดุดหยุดลงเหมือนที่ผ่านมา

เป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองไทยในขณะนี้ ได้แก่ การธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีความมั่นคง มีความชอบธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติ บ้านเมืองและประชาชน ทั้งนี้ ประเทศชาติและสังคมต้องมีความสงบเรียบร้อยมีความสามัคคีปรองดอง ประชาชนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว การปฏิรูปการเมืองไทยในขณะนี้ไม่ควรยึดติดหรือเคร่งครัดกับทฤษฎี แนวคิด รูปแบบและกฎกติกาประชาธิปไตยของประเทศตะวันตกมากเกินไป แต่ควรมีความยืดหยุ่นโดยผสมผสานกับวิถีแบบตะวันออก ประสบการณ์ของประเทศที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อดีและจุดแข็งต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะพิเศษพื้นฐานดั้งเดิมของไทยเข้าร่วมด้วย ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การปฏิรูปประเทศด้านการเมืองจะปฏิเสธแนวคิดสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันเป็นสากล

ในการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองได้กำหนดประเด็นการปฏิรูปไว้ 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข 2) กลไกการแก้ไขปัญหาการขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย 3) การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมและการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม 4) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศ

ในประเด็นการปฏิรูปนี้คณะกรรมการฯ ได้กำหนดเนื้อหาสาระที่สำคัญอันประกอบด้วย 1) การให้การศึกษาและเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของพลเมือง 2) การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ การเสริมสร้างสำนึก ทักษะและหน้าที่ของ

พลเมือง 3) การเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือและกลไกการดูแลเสียงข้างน้อย 4) การพัฒนาและเสริมสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 5) การส่งเสริมการรวมกลุ่มและยกระดับบทบาทของภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง ทั้งนี้ในประเด็นดังกล่าวมีความมุ่งมั่นเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับโรงเรียนต่าง ๆ ในประเทศให้เป็นโรงเรียนประชาธิปไตยในท้องถิ่น

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดเนื้อหาสาระที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งประกอบด้วย

- 1) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนทางการเมืองทั้งการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- 2) การป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งและการซื้อสิทธิขายเสียง 3) การตรวจสอบการใช้จ่ายของพรรคการเมืองและผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในการหาเสียงเลือกตั้ง 4) การนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้และ 5) ปฏิรูปพรรคการเมืองให้เป็นของประชาชนและเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญเคียงคู่กับระบอบประชาธิปไตย

การสร้าง “รัฐธรรมนูญไทย” ในระบอบประชาธิปไตยมีความคิดมาจากหลักการที่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนใช้ระบบการเลือกตั้งเพื่อเลือกผู้แทนไปปกครองประเทศ หากเกิดรัฐบาลมาจากประชาชนจะสามารถดำเนินการให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ได้กำหนดเนื้อหาสาระที่สำคัญประกอบด้วย 1) การสร้างคุณธรรมจริยธรรมและการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง 2) การควบคุมและตรวจสอบใช้อำนาจอธิปไตยและการลงโทษ และ 3) การส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การปฏิรูปประเทศด้านการเมืองนี้ ยังได้กำหนดกลไกขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนแผนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิรูปอันจะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยั่งยืนสืบไป

แผนปฏิรูปต่าง ๆ เหล่านี้ ยังมีได้มีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง เพราะรัฐบาลหรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยังไม่สามารถให้มีการปฏิบัติก่อนที่จะมีการนำไทยแลนด์ 4.0 ในด้านการเมืองไปใช้ตามเจตนารมณ์ได้ เพราะมีปัจจัยหลายประการ คือ

1. อุดมการณ์ และแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มหรือผู้จะเล่นการเมือง ยังไม่เต็มใจที่จะให้ คสช. ดำเนินการตามที่มุ่งหวังไว้ คือไม่ต้องการเดินทางตามแผนที่วางไว้ เพราะเนื่องจากไม่ไว้วางใจผู้มีอำนาจทางการเมืองปัจจุบันว่าจะยอมให้มีการดำเนินการทางการเมืองของการเมืองโดยเร็ว ความเกรงว่าจะเกิดวงจรอุบาทว์อีกนั้น ไม่มากเท่าการอยากเข้าสู่การมีอำนาจทางการเมือง จึงทำให้ยังคงติด ๆ ขัด ๆ การสร้างวาทกรรมทางการเมืองจนไม่แน่ใจว่าจะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์หรือไม่ แต่การเมืองไทยก็คงต้องดำเนินการต่อไป

2. พรรคและกลุ่มการเมืองก็ยังคงมั่วสุมมั่วจัดตั้งพรรค กลุ่ม มากมายจนจับจุดไม่ได้ว่าอุดมการณ์ที่แท้จริงของพรรคเป็นอย่างไร ถ้าเลือกตั้งมาแล้วจะมีกลุ่มมีก๊วนทางการเมืองจนยากที่จะกำกับให้เป็นไปตามครรลองประชาธิปไตยแบบสากล ผสมไทย ๆ เพื่อให้บ้านเมืองเดินหน้าไปได้ มีผู้คร่ำหวอดและ

เชี่ยวชาญของทุกสาขา โดยเฉพาะด้านการเมืองที่จะก่อรูปเป็นรัฐบาลในการบริหารประเทศ ขับเคลื่อนให้ทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ราบรื่น ตามที่ได้มีการกำหนดหลักการ แผน ยุทธศาสตร์ โดยละเอียดปราศจากผลประโยชน์ทับซ้อน รวมทั้งขั้นตอนและวิธีการในทุก ๆ ด้านไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

3. ที่สำคัญที่สุดก็คือภาคประชาชน ยังไม่สามารถเกาะเกี่ยวอย่างมีนัยสำคัญเพื่อขับเคลื่อนและบูรณาการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะภาคประชาชนที่เป็นตัวกำหนดผู้นำประเทศและรัฐบาลยังมีความอ่อนแอทางการเมือง ก่อให้เกิดการหลอกล่อ ชักจูง ใช้อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม เบี่ยงเบนเจตนารมณ์ที่แท้จริงไปในทางที่ก่อให้เกิดการใช้อำนาจของประชาชนเพื่อให้กลุ่มก๊วนของตนเข้ามาแสวงหาอำนาจในทางการเมืองเหมือนที่ผ่านมา ๆ มา

4. แม้ว่ารัฐบาลหรือ คสช.และฝ่ายนิติบัญญัติ วางแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยในทางการเมือง ก็ต้องวางแนวทางการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้านที่จะพื้่นำประเทศไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ โดยฝ่ายการเมืองของรัฐบาลแต่ละสาขาจะต้องกำกับดูแลตั้งแต่ระดับการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น โดยต้องริบบูรณาการให้เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะ ในด้านการเมืองต้องริบผลักดันให้ภาคราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกภาคส่วนริบทำความเข้าใจในไทยแลนด์ 4.0 ในขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของตนและหน่วยงานของตน ดำเนินการตามนโยบายนี้ อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะจะต้องสร้างความสำนึกสาธารณะว่า รัฐบาลชุดนี้หรือชุดต่อ ๆ ไปจะต้องพยายาม ดำเนินการตามแผนปฏิรูปให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ประกอบกับกลไกทางกฎหมายรัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่ได้ลงทุนลงแรง ระดมสรรพกำลัง ทั้งบุคลากรและงบประมาณและใช้เวลาย่างมากมาย เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว เร่งริบให้ประเทศพ้นกับดักประเทศที่กำลังพัฒนาไปสู่ประเทศที่พัฒนาให้ได้ และนี่คือ ไทยแลนด์ 4.0 นั่นเอง

จากนวัตกรรมทางเศรษฐกิจสู่ภาวะการเมืองไทย 4.0

คำว่า “นวัตกรรม” ไม่ได้ถูกนำไปใช้อธิบายเพียงแค่มิติเศรษฐกิจหรือการผลิตเท่านั้น หากพิจารณามุมมองของการใช้นวัตกรรมทางการเมือง

นวัตกรรมทางการเมือง หมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปในรูปแบบใหม่ หรือการยกเลิกรูปแบบทางการเมืองแบบเดิม เพื่อเปลี่ยนเป็นรูปแบบใหม่ ส่วนเทคโนโลยีทางการเมือง คือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ทางการเมืองที่มนุษย์ได้คิดค้นขึ้นมา เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งสังคมทางการเมืองหรือรัฐ และเมื่อเอาคำว่านวัตกรรมเทคโนโลยีทางการเมืองมารวมไว้ด้วยกัน จะสามารถแปลความหมายได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรูปแบบใหม่ผ่านการใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือทางการเมือง เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่งสังคมทางการเมืองหรือรัฐ การใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการเมือง สามารถแบ่งออกได้หลาย

ประเภท ได้แก่ การใช้นวัตกรรมฯ ในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้ง การใช้นวัตกรรมฯ ในการระดมความคิดเห็นของประชาชน การใช้นวัตกรรมฯ ในการเรียกร้อง หรือ ประท้วงต่อรัฐบาล

ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ได้แก่ การตรวจสอบจากภาคประชาชนแบบ 4.0 และกระบวนการการหาเสียงเลือกตั้งแบบ 4.0

การตรวจสอบจากภาคประชาชนแบบ 4.0

ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลผ่านเอกสารที่รัฐบาลยินยอมเปิดเผยสู่สาธารณะได้ในระดับหนึ่ง

ในส่วนของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการผ่านพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์โดยเนื้อหาที่สำคัญ ได้แก่ การเพิ่มโทษในการส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ผลจากการเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย เช่น เฟสบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) และความนิยมในการใช้เว็บไซต์แบบ 2.0 หรือเว็บไซต์แบบ User Generated Content (UGC) ซึ่งหมายถึงเว็บไซต์ที่ผู้เข้าใช้ร่วมกันสร้างเนื้อหาในเว็บไซต์ เช่น หน้าเฟสบุ๊กเพจ “พลเมืองต่อต้าน Single Gateway”

ในอนาคต การปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลจากภาครัฐจะสามารถทำได้ยากมากขึ้น และถึงแม้ว่าจะมีการเพิ่มบทลงโทษผ่าน พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ก็ไม่สามารถส่งผลให้ภาครัฐถูกตรวจสอบจากภาคประชาชนได้น้อยลง

กระบวนการการหาเสียงเลือกตั้งแบบ 4.0

กระบวนการหาเสียงในรูปแบบดั้งเดิมคือ การหาเสียงแบบที่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเดินสายพบประชาชน ซึ่งเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า face-to-face political campaign และการขึ้นเวทีปราศรัยหาเสียงข้อเสียของการหาเสียงในรูปแบบนี้คือ ใช้ระยะเวลานานและมีค่าใช้จ่ายสูง ต่อมาได้มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการหาเสียง ได้แก่ โฆษณาผ่านทางโทรทัศน์และวิทยุหลังจากการเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ต จึงมีการหาเสียงผ่านวิธีการออนไลน์หรือเว็บไซต์ของพรรคการเมืองที่ตนเองสังกัดอยู่

เราสามารถแบ่งวิวัฒนาการของการหาเสียงเลือกตั้งได้ออกเป็น 3 ยุคหลัก ๆ ได้แก่ ยุคก่อนสมัยใหม่ (pre-modern) ยุคสมัยใหม่ (modern) และยุคหลังสมัยใหม่ (post-modern) โดยยุคก่อนสมัยใหม่เป็นการหาเสียงโดยเน้นการพบปะประชาชน การหาเสียงยังเป็นเรื่องราวระหว่างตัวบุคคลและท้องถิ่นยุคสมัยใหม่มีการใช้โพลเพื่อหยั่งเสียงก่อนเลือกตั้ง องค์การทางการเมืองอย่างพรรคการเมืองมีการร่วมมือกับบรรดาผู้นำพรรคในส่วนกลาง สื่อที่ใช้เป็นหลักในการหาเสียง ได้แก่ โทรทัศน์ และความ

สัมพันธระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครได้ไกลห่างกันออกไป เนื่องมาจากการใช้สื่อสาธารณะ ยุคหลังสมัยใหม่ มีการใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด การโฆษณา การจัดการสื่อ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญเทียบเท่ากันกับนักการเมือง ในยุคนี้สื่อจะมีความซับซ้อนและมีอิทธิพลมาก โดยจะมีอิทธิพลไปตั้งแต่ระดับรัฐบาลจนถึงประชาชนระดับล่างสุด โดยในยุคนี้ถือว่าเป็นการกลับเข้ามาของการมีส่วนร่วมระหว่างประชาชนและนักการเมืองคล้ายกันกับยุคก่อนสมัยใหม่

ในอนาคตนักการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งตลอดจนพรรคการเมืองที่ต้องลงแข่งขันในสนามเลือกตั้งควรมีการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสของการเปลี่ยนผ่านทางด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี การเกิดขึ้นของเทคโนโลยีสมัยใหม่จะส่งผลกระทบต่อนักการเมืองและกลุ่มการเมืองที่ยังยึดติดกับประเพณีการหาเสียงในรูปแบบเดิม ที่ไม่สามารถเข้าถึงมวลชนได้มากไปกว่าการใช้เครือข่ายออนไลน์ ดังนั้น การหาเสียงในอนาคตสามารถทำได้โดยครอบคลุมไปยังผู้รับสารได้เป็นจำนวนมากขึ้นโดยใช้ระยะเวลาอันน้อยลงซึ่งจะทำให้ให้นักการเมืองผู้ใช้วิธีการหาเสียงผ่านเทคโนโลยีเหล่านี้ มีความได้เปรียบนักการเมืองที่ยึดติดวิธีการหาเสียงแบบ 1.0 และ 2.0 แต่ในขณะเดียวกันการหาเสียงในรูปแบบ 1.0 และ 2.0 ยังคงมีความสำคัญอยู่ เพราะผู้รับสารเป็นกลุ่มคนที่ยังนิยมการบริโภคสื่อแบบเดิม แต่ในอนาคตความสำคัญของการหาเสียงแบบดั้งเดิมจะลดน้อยลง เพราะการเจริญเติบโตของเยาวชนที่มีการรับรู้ข้อมูลสื่อสารผ่านทางโซเชียลมีเดียแทนที่การสื่อสารรูปแบบเดิมมีจำนวนเพิ่มขึ้น และจะเข้ามาแทนที่ผู้บริโภคสื่อแบบดั้งเดิม รูปแบบของการหาเสียงในอนาคตจะมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เช่น ในอนาคตอาชีพหวัคจะแน่นอนอาจถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) ซึ่งจะสามารถช่วยนักการเมืองหาเสียงเลือกตั้งโดยการแจกใบปลิวแนะนำตัว คิดแผนการหาเสียงเลือกตั้ง และแม้กระทั่งช่วยแจกเงินเพื่อซื้อเสียง ทำให้นักการเมืองและผู้ที่ต้องการเข้ามาในวงการการเมืองจะต้องเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ตามบทเฉพาะกาล ส.ว.ชุดแรกมาจากการแต่งตั้งโดย คสช. มีอำนาจร่วมกับ ส.ส. ในการรับรองผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรี มาจากบุคคลภายนอกได้ ยุทธศาสตร์ชาติทำให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งต้องปฏิบัติตามอาจกลายเป็นผู้สืบทอดอำนาจไปโดยปริยาย รัฐธรรมนูญแก้ไขยาก ซึ่งหมายถึงมีวัตถุประสงค์ที่จะตรึงโครงสร้างไว้นานแสนนาน การกุมอำนาจของชนชั้นนำ ภาครัฐดำเนินการต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 9-10 ปี

นโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีความมุ่งมั่นที่ดีในการพาประเทศไทยออกจากประเทศรายได้ปานกลาง ลดการพึ่งพาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก หันมาโฟกัสที่การค้าและการบริการ อาศัยเทคโนโลยีขั้นสูงเปลี่ยนกระบวนการผลิตอาศัยนวัตกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแกนหลักของการสร้างรายได้ การมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ ปฏิบัติการต่อเนื่องจากที่ได้วางยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนแผนปฏิรูปประเทศในทุกด้าน ย่อมสามารถนำพาประเทศไทยไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 ได้ราบรื่นไม่หยุดชะงัก และหน่วยงานระดับรองก็ต้องดำเนินการอย่างมีทิศทาง ไม่ต้องเกียร์ว่างคอยว่า

รัฐบาลใหม่จะมีนโยบายอย่างไร จะยกเลิกนโยบายที่เป็นวาระแห่งชาติหรือไม่เพราะหากพิจารณาให้ดีแล้วการระดมสรรพกำลังความรู้ทั้งหมดในการกำหนดความเชื่อมโยงระหว่างหลักการและเป้าหมายของรัฐบาลในการมุ่งนำไปสู่ไทยแลนด์ 4.0 โดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญพ.ศ. 2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ 11 ด้าน ถ้ารัฐบาลมีเสถียรภาพมุ่งมั่นดำเนินการตามนโยบายในกรอบของกฎหมาย และหลักการ รวมทั้งรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ก็น่าจะไปสู่จุดหมายได้โดยไม่ยาก มากกว่าจะมีการเริ่มต้นใหม่เรื่อย ๆ ดังที่เคยเป็นมา เป็นเรื่องที่ประชาชนในยุคนี้จะต้องทำความเข้าใจและใคร่ครวญให้ดี.

-
1. www.tci-thaijo.org/index.php/polscic_mujournal/article. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2561
 2. www.admissionpremium.com สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2561
 3. www.bbc.com สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2561
 4. www.intermachshow.com สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561
 5. www.matichon.co.th สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561

มหาดไทย 4.0

สุธี มากบุญ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

การขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนภายใต้โมเดลประเทศไทย 4.0 นำความท้าทายมาสู่หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐ ที่จะตีโจทย์ที่ได้รับและนำไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้เป็น “ระบบราชการ 4.0” ไปในทิศทางใด สำหรับกระทรวงมหาดไทยก็อยู่ภายใต้ความท้าทายดังกล่าวด้วยเช่นกันว่าจะสามารถสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนทั่วทุกพื้นที่ ตามอุดมการณ์ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ได้อย่างไร ท่ามกลางภูมิทัศน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

หากจะลองตีความโจทย์ในชั้นต้น “มหาดไทย 4.0” คือการปรับเปลี่ยนกลไกการขับเคลื่อนการบริหารราชการเพื่อรองรับนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นภาพใหญ่ โดยการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างจากเดิมที่เน้นระบบราชการ เช่น การใช้กลไกผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นหลักในการบริหารราชการแผ่นดิน ไปสู่การจัดการและบริหารสาธารณะที่เน้นความเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีความสามารถในการปรับตัวและความริเริ่มสร้างสรรค์ กล่าวโดยสรุปคือการเป็นส่วนราชการที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมอันเป็นปัจจัยเกื้อหนุน (incentive) ให้ภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคมสามารถพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปได้โดยประสบอุปสรรคปัญหาน้อยที่สุด

ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยเองมีความพยายามพัฒนาระบบการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพมาโดยตลอด จากการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เป็นอุปสรรคและข้อจำกัดในการบริหารราชการจังหวัดและอำเภอ สิ่งที่ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างจากประสบการณ์ของตนเอง ในที่นี้คือ การบริหารโครงการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดซึ่งมีที่มาของแหล่งงบประมาณที่แตกต่างกัน ได้แก่ งบจังหวัด/กลุ่มจังหวัด งบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และงบกระทรวง กรมที่อนุมัติโดยตรงให้หน่วยงานในพื้นที่มาดำเนินการโดยไม่ผ่านจังหวัด มักจะประสบปัญหาการบริหารงบประมาณ การแยกส่วนและความไม่เชื่อมโยงกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนปัญหาเรื่องการติดตามและประเมินผลโครงการ ประเด็นอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไรจึงจะบริหารงานในภาวะจำกัดเช่นนี้ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว จึงมีการริเริ่มนำระบบ IT มาช่วยเสริมศักยภาพในการบริหารการพัฒนา โดยพัฒนาเครื่องมือสำหรับใช้บริหารจัดการโครงการทุกประเภทจากทุกแหล่งงบประมาณที่ดำเนินการในพื้นที่ทั้งการกำกับติดตาม ตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ รายงานผล ประเมินผล รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานได้เบ็ดเสร็จ นอกจากจะช่วยให้การบริหารแผนงาน/โครงการบรรลุเป้าหมาย เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ข้อมูลที่ผ่านการประเมินผลอย่างเป็นระบบยังสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาในปีถัดไปให้มีคุณภาพอีกด้วย

ระบบติดตามประเมินผลแผนงาน โครงการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของจังหวัด และกลุ่มจังหวัด (PADME : Provincial Administration Development & Promotion Monitoring & Evaluation) เป็นนวัตกรรมที่กระทรวงมหาดไทยเริ่มพัฒนาอย่างจริงจังตั้งแต่ปี 2554 โดยมีความมุ่งหมายให้เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่สามารถตอบสนองความต้องการใช้งานของจังหวัด/กลุ่มจังหวัดได้อย่างสมบูรณ์ สามารถรายงานผลได้ใน 3 มิติ คือ (1) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด (Area-Base) (2) กระทรวง/กรม (Function-Base) (3) ตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาล (Agenda-Base) เช่น การดูภาพรวมผลการดำเนินโครงการได้ทั้งในแบบภาพรวมของหน่วยงาน จังหวัด/กลุ่มจังหวัด กรม กระทรวง รวมถึงระดับประเทศ การดูการกระจายตัวของโครงการในพื้นที่ถึงระดับอำเภอด้วยระบบแผนที่ การดูสถานะการดำเนินงาน และการเบิกจ่ายงบประมาณ ทั้งในลักษณะของข้อความบรรยายและการแสดงผล ในรูปแบบหน้าปัดเข็มไมล์ที่แสดงผลการดำเนินงานเป็นร้อยละ กราฟและสัญญาณไฟไล่ตามระดับสีของความสำเร็จ ในรูปแบบ Management Cockpit การดูรายงานผลการประเมินโครงการที่แสดงให้เห็นว่า โครงการที่ดำเนินการไปแล้วส่งผลอย่างไร เป็นไปตามวัตถุประสงค์โครงการหรือไม่ ประชาชนพึงพอใจหรือไม่ คุ่มค่าหรือไม่ ควรขยายหรือยกเลิก บทเรียน จุดเด่น จุดด้อยของโครงการอยู่ที่ไหนจะบริหารโครงการให้ยั่งยืนได้อย่างไร การแจ้งปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ รวมถึงการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาและตอบข้อชี้แจงผ่านโปรแกรมในลักษณะ Real Time ตลอดถึงการติดตามผลการดำเนินงาน การส่งภาพถ่ายผลงานและการตรวจราชการในพื้นที่ด้วย Application ที่ติดตั้งในโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งรองรับทั้งระบบปฏิบัติการ Android และ IOS

ปัจจุบัน PADME เป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักงานงบประมาณ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการนโยบายการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.) คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และด้วยความพร้อมของระบบ PADME ทั้ง (1) ด้านเครื่องมือซึ่งหน่วยงานในพื้นที่ใช้งานอยู่แล้ว สามารถประหยัดงบประมาณเมื่อเปรียบเทียบกับการพัฒนาเครื่องมือในลักษณะเดียวกัน และทุกฝ่ายเข้าถึงได้ทั้งผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหาร และประชาชน (2) ด้านบุคลากร โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานจังหวัดและสำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดมีความเข้าใจสามารถเป็นที่เลี้ยงหน่วยงานอื่นในพื้นที่เพื่อนำข้อมูลเข้าระบบได้ และ (3) ด้านระบบปฏิบัติการซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูล BB-EvMIS ของสำนักงานงบประมาณ ระบบ e-plan ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ PMOC ของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ด้วยเหตุดังกล่าว สำนักงาน ก.พ.ร. จึงได้หารือกับกระทรวงมหาดไทยขอเสนอที่ประชุมคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็น 1 ใน 4 ของคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการสร้างความปรองดองสามัคคี (ป.ย.ป.) ให้ใช้ระบบ PADME เป็นเครื่องมือกลางในการติดตามและประเมินผลงบประมาณโครงการตามแนวทางการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจภายในประเทศ (Local Economy) และเชื่อมโยงระบบ

เข้ากับกลไกการกำกับติดตามและการประเมินผลอื่น ๆ อาทิ คณะกรรมการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในภูมิภาค (ก.ก.ภ.) คณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด (ก.ธ.จ.) คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาครัฐ (ค.ต.ป.) รวมถึงการประเมินส่วนราชการตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 5/2559 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เรื่อง มาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการในองค์ประกอบ Potential Base เป็นต้น

การพัฒนา PADME จึงเป็นหนึ่งในตัวอย่างของ “มหาดไทย 4.0” ที่พยายามนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอันทันสมัยมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ มุ่งเน้นการพัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูลสารสนเทศให้สามารถรองรับการใช้งานของทุกภาคส่วนภายใต้มาตรฐานเดียวกัน รวมถึงการพัฒนาต่อยอดให้เป็นโปรแกรมสำหรับรายงานผลการดำเนินโครงการตาม พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีเพียงระบบเดียว (ONE REPORT) ได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้ข้อมูลมีความเป็นเอกภาพ ลดภาระของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและประหยัดงบประมาณแผ่นดิน โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และประชาชน (Government to Government, Business and People) อันจะนำไปสู่การจัดการโครงการและบริหารสาธารณะในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

การผลักดันองค์กรไปสู่ “มหาดไทย 4.0” ยังรวมถึงความพยายามในการสร้างขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart and High Performance Government) ดังตัวอย่างของโครงการยกระดับการรังวัดด้วยดาวเทียมแบบจลน์ (RTK GNSS Network) ที่ใช้โมเดลประเทศไทย 4.0 ในการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการรังวัดและทำแผนที่ด้วยระบบดาวเทียม เพื่อให้บริการรังวัดที่ดินแก่ประชาชนด้วยการติดตั้งสถานีรับสัญญาณดาวเทียมรวม ๒๒๒ แห่งทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้การรังวัดและทำแผนที่รูปแบบที่ดินมีค่าพิกัดทางภูมิศาสตร์ที่มีความถูกต้อง มีความสัมพันธ์เป็นเนื้อเดียวกัน สามารถตรวจสอบตำแหน่งของหลักเขตหรือแนวที่ดินได้อย่างแม่นยำ และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ตลอดจนลดภาระของประชาชนในการเดินทางมาระวังชี้แนวเขตในอนาคตได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และถูกต้องมากยิ่งขึ้น โดยกรมที่ดินมีแผนงานเดินสำรวจจัดทำรูปแปลงที่ดิน ด้วย RTK GNSS Network จำนวน 32,373,830 แปลง ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึง 2571 โดยวางเป้าหมายเดินสำรวจจริงวัดแปลงที่ดินได้ 12000 ไร่ หรือ 3 ล้านแปลงต่อปี

กระทรวงมหาดไทยยังให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการปฏิรูปองค์กรเพื่อก้าวไปสู่การเป็นภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางการบริการและเข้าถึงความต้องการของประชาชน (Citizen – Centric and Service – Oriented Government) ภายใต้วิสัยทัศน์ว่าภาครัฐต้องเข้าใกล้ชิดประชาชน (Bringing the state closer to the people) กระทรวงมหาดไทยได้สนับสนุนให้จังหวัดจัดตั้ง “ศูนย์ราชการสะดวก” หรือ Government Easy Contact Center : GECC เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนที่เดินทางมาติดต่อ

ราชการและให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 จังหวัดนนทบุรีเป็นตัวอย่างที่ดีในการบูรณาการงานให้บริการของหน่วยงานภาครัฐมารวมไว้ ณ ศูนย์บริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จโดยวิ่งเข้าหาประชาชนในการให้บริการทุกวัน ทั้งงานทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน งานรับเรื่องราวร้องเรียนร้องทุกข์ งานบริการแรงงานด้านประกันสังคม จัดหางาน บริการข้อมูลข่าวสารด้านแรงงาน งานรับชำระภาษีรถยนต์ งานบริการผู้พิการ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับบ้านและอาคาร งานบริการด้านการประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ และไปรษณีย์ครบวงจร ซึ่งปัจจุบันจังหวัดได้เปิดศูนย์บริการถึง 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวสต์เกต อำเภอบางใหญ่ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด และศูนย์การค้าเดอะมอลล์งามวงศ์วาน อำเภอเมืองนนทบุรี

ยิ่งไปกว่านั้น กระทรวงมหาดไทยยังเป็นองค์การพหุหนึ่งในการมุ่งสู่ความเป็นรัฐที่เปิดกว้างไร้รอยต่อ (Open and Connected Government) ด้วยการสร้างฐานข้อมูลสารสนเทศภาครัฐขนาดใหญ่ (Big Government Data) ที่เป็นเอกภาพ บูรณาการ เช่น การเชื่อมโยงข้อมูลผ่านบัตรประจำตัวประชาชนเอนกประสงค์ ระบบฐานข้อมูลทะเบียนที่ดิน เป็นต้น ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย เพื่อให้บริการสาธารณะ ตลอดจนการให้บริการข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์กับประชาชน

ท่านผู้อ่านหลายท่านอาจจะมีประสบการณ์ในเชิงลบเมื่อต้องติดต่อกับราชการผ่านกระบวนการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ ส่วนใหญ่ซึ่งยังกำหนดให้ประชาชนต้องเตรียมเอกสารมากมายไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ ทั้ง ๆ ที่เอกสารเหล่านั้นเป็นเอกสารที่รัฐออกให้ทั้งสิ้น ขณะเดียวกันยังมีหน่วยงานภาครัฐอีกหลายแห่งที่ยังคงต้องใช้เวลาไปกับการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน การสอบถามข้อเท็จจริงจากผู้ที่เกี่ยวข้อง การเสนอเอกสารที่ผ่านการกลั่นกรองโดยเจ้าหน้าที่หลายชั้น ยังไม่กล่าวถึงอุปสรรคด้านข้อกฎหมายของหน่วยงานแต่ละแห่งที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทำให้ภาระในการเข้ารับบริการภาครัฐตกอยู่กับประชาชนรวมถึงเป็นเหตุให้เกิดการเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่

รัฐบาลมีความพยายามที่จะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่และฐานข้อมูลประชาชนที่หน่วยงานภาครัฐแต่ละแห่งถือครองอยู่ เพื่อยกระดับการให้บริการภาครัฐให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น โดยปรับเปลี่ยนประสบการณ์และมุมมองของประชาชน เมื่อมาขอรับบริการจากภาครัฐไปพร้อม ๆ กับการปรับปรุงกระบวนการให้บริการประชาชนของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งหมายความถึงการเพิ่มช่องทางการบริการให้สะดวกทันสมัย ให้บริการเบ็ดเสร็จจุดเดียว ลดการใช้เอกสารและไม่ขอข้อมูลที่มีอยู่แล้ว สามารถตอบสนองข้อร้องเรียนและแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว มีกรอบเวลาและมาตรฐานการบริการที่ชัดเจน และที่สำคัญคือการลดความเสี่ยงในการทุจริตของเจ้าหน้าที่ ขณะเดียวกันยังมุ่งพัฒนาระบบเพื่อยกระดับการบริหารภาครัฐเพื่อให้มีฐานข้อมูลประชาชนที่มีความถูกต้องเที่ยงตรง สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการวางนโยบายด้านสิทธิและสวัสดิการสังคมและการวางแผนบริหารจัดการเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบแนวทางการดำเนินการบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและบริการภาครัฐตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ โดยให้มีการจัดทำระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนกลาง โดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนของทุกส่วนราชการกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งปรับปรุงระบบบริการประชาชนให้รองรับการใช้บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card) และระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนกลางเพื่อตรวจสอบยืนยันตัวบุคคลและคุณสมบัติของผู้รับบริการแทนการเรียกสำเนาเอกสาร

สำหรับหน่วยงานกลางในการเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนของส่วนราชการและทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการข้อมูลตามที่ส่วนราชการร้องขอก็คือสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อม เนื่องจากปัจจุบันเป็นผู้ให้บริการข้อมูลกับส่วนราชการต่าง ๆ จำนวน 149 หน่วยงาน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์แบบทางเดียว (One-Way) นับตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา และขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนาระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลประชาชนกลางของทุกส่วนราชการให้เป็นระบบเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันส่วนราชการได้จัดทำฐานข้อมูลประชาชนของตนเองตามอำนาจหน้าที่ โดยใช้เลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก เป็นดัชนีจัดเก็บข้อมูล เช่น ฐานข้อมูลผู้ขอหนังสือเดินทาง ผู้เสียภาษีผู้มีรายได้น้อย ผู้รับสวัสดิการสังคม เป็นต้น

ในส่วนของเป้าหมายตามร่างแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) กำหนดเป้าหมายให้หน่วยงานภาครัฐมีฐานข้อมูลประชาชนที่มีมาตรฐาน สามารถเข้าถึง เชื่อมโยง แลกเปลี่ยนใช้งานร่วมกันได้จำนวน 185 ฐานข้อมูลภายในปี 2564 และให้หน่วยงานภาครัฐให้บริการประชาชนแบบลดสำเนาการใช้เอกสารอย่างเต็มรูปแบบโดยใช้บัตร Smart Card ใบเดียวในการขอรับบริการจำนวน 132 กระบวนงานภายในปี 2564 ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมคือ งานของกรมที่ดินในการใช้บัตรประจำตัวประชาชนใบเดียวเพื่อขอรับบริการ 3 ด้าน ได้แก่ การขอตรวจสอบหลักทรัพย์ การขอหนังสือรับรองราคาประเมินทุนทรัพย์ที่ดินและห้องชุด และการขอสำเนาภาพลักษณ์เอกสารสิทธิที่ดินและห้องชุด ภายใต้ระบบฐานข้อมูลที่ดินออนไลน์ โดยปัจจุบันสามารถให้บริการได้แล้วในสำนักงานที่ดิน 460 แห่งทั่วประเทศ

นอกจากการบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐแล้ว กระทรวงมหาดไทยโดยกรมโยธาธิการและผังเมืองยังเป็นเจ้าภาพหลัก ในการบูรณาการข้อมูลแผนงานและโครงการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ โดยร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพลังงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งสิ้น 6 กระทรวง 27 หน่วยงาน ร่วมกันออกแบบและจัดทำฐานข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานในลักษณะ Single Map เพื่อใช้เป็นแผนหลักในการดำเนินงานด้านการผังเมือง ซึ่งจะแสดงข้อมูลใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคมนาคมและขนส่ง ทั้งทางหลวง ถนน ระบบราง และระบบ Terminal (สนามบิน ท่าเรือ สถานี

ขนส่งสินค้า) (2) ด้านแหล่งน้ำ ได้แก่ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝาย ประตูระบายน้ำ สถานีสูบน้ำ คลองส่งน้ำ และคลองระบายน้ำ (3) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ระบบประปา ไฟฟ้า ระบบบำบัดน้ำเสีย สถานที่กำจัดขยะ สถานีดับเพลิง โรงฆ่าสัตว์ พลังงาน และ (4) ด้านผังเมือง ซึ่งจะแสดงทั้งผังประเทศ ผังภาค ผังอนุภาค ผังเมืองรวม/ชุมชน และผังเมืองเฉพาะ โดยสามารถแสดงข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ GIS และข้อมูลเอกสารรายงานแผนภาพแสดงความเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทั้งในระดับประเทศ ระดับภาค และระดับจังหวัด

ที่กล่าวมานี้ เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของการยกระดับระบบบริการประชาชนของประเทศ และพัฒนาการบริหารภาครัฐที่จะทำให้รัฐบาลมีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย ตลอดจนเพิ่มช่องทางและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนตามสิทธิที่พึงได้รับอย่างครบถ้วน และจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างให้เกิดสภาพแวดล้อมที่น่าพอใจ อันเป็นส่วนหนึ่งของประเด็นยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย เพื่อตอบสนองวิสัยทัศน์ของประเทศและยกระดับสู่ประเทศไทย 4.0 ต่อไป.

แนวทางการพัฒนาระบบบริหารราชการ มหาไทย 4.0

นายสุธี ทองแย้ม

รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี รักษาการในตำแหน่ง ที่ปรึกษาด้านการปกครอง

“THAILAND 4.0” เป็นแนวคิดรูปแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ถูกกำหนดเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ยุค 4.0 และเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ประเทศมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยอยู่ในยุค 3.0 และอยู่ในช่วงที่ประเทศไทยได้ติดอยู่ในภาวะที่เรียกว่า “กับดักรายได้ปานกลาง” (Middle Income Trap) ไม่สามารถที่จะขยับขึ้นไปแข่งขันกับประเทศคู่แข่งที่ขับเคลื่อนด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ได้ และประเทศไทยยังติดอยู่ใน “กับดักความเหลื่อมล้ำ” (Inequality Trap) คือ ช่องว่างของรายได้ระหว่างคนจนและคนรวยถ่างออกมากขึ้น อีกทั้งยังติดใน “กับดักความไม่สมดุล” (Imbalance Trap) คือ มุ่งเน้นที่ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และละเลยเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างสังคมที่อยู่ดีมีสุข ทั้งสามกับดักใน Thailand 3.0 จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถสร้างความมั่งคั่ง มีความมั่นคงและความยั่งยืนได้

การปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) โดยเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น และเปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) และเปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ไปสู่ Smart Enterprises และ Startups บริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง อีกทั้งเปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ High Value Services และสุดท้ายเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

จากแนวทางการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ดังกล่าว ทำให้กระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีโครงสร้างอำนาจ หน้าที่และบทบาทภารกิจที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับความเป็นอยู่ของประชาชน โดยมีการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การอำนวยความสะดวก ความเป็นธรรมของสังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมืองการปกครอง การพัฒนาการบริหารราชการ

ที่มา <https://thestandard.co>

ส่วนภูมิภาค การปกครองท้องถิ่น การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎร ความมั่นคงภายใน กิจการป้องกันสาธารณภัย และการพัฒนาเมืองที่มีหน่วยปฏิบัติงาน สายการบังคับบัญชา ทั้งในระดับการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นหน่วยงานราชการที่มีความสำคัญที่จะผลักดันให้การพัฒนากระบวนการ 4.0 ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น การยกระดับการพัฒนาให้เป็นกระทรวงมหาดไทย 4.0 จึงอาจส่งผลให้การขับเคลื่อนระบบราชการ 4.0 เพื่อรองรับนโยบายประเทศไทย 4.0 บรรลุผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การยกระดับการพัฒนาให้เป็นกระทรวงมหาดไทย 4.0 จะต้องมีการปรับเปลี่ยนกลไก การขับเคลื่อนการบริหารราชการ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยในการบริหารงานของกรมต่าง ๆ ที่อยู่ส่วนกลางและสังกัดกระทรวงมหาดไทย จะต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงทั้งในเรื่องโครงสร้าง การบริหารงานบุคลากร ตลอดจนระเบียบกฎหมาย และนวัตกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในหน้าที่ให้รองรับกับการเปลี่ยนแปลงสู่มหาดไทย 4.0 ในขณะเดียวกัน ในส่วนภูมิภาคก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้าง จากเดิมที่เน้นระบบราชการในการใช้กลไกของผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอเป็นหลักในการบริหารราชการแผ่นดินไปสู่การบริหารราชการที่เน้นความเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีความสามารถในการปรับตัวและริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเป็นส่วนราชการที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน (Incentive) ให้ภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคมสามารถพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปได้ ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยก็มีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 ซึ่งจะมีหน้าที่ในการกำหนดแนวทางและรูปแบบการขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 เพื่อสนับสนุนและรองรับการปรับเปลี่ยนตามนโยบาย Thailand 4.0 ด้วยเช่นกัน

จากนโยบายประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาล ได้มีการศึกษาและถ่ายทอดออกเป็นระบบราชการ 4.0 ที่ได้มุ่งเน้นให้หน่วยงานราชการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อปรับรูปแบบของระบบราชการให้เป็นที่น่าเชื่อถือไว้วางใจ และเป็นที่พึงของประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้น บทความนี้จึงเป็นการศึกษาแนวนโยบายประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาล แนวทางกับการปฏิบัติงานภายใต้ประเทศไทย 4.0

ของจังหวัดและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาระบบราชการมหาดไทย 4.0 และสนองตอบต่อนโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตลอดจนสามารถยกระดับระบบการบริหารจัดการและบริการภาครัฐสู่ประชาชนให้ได้รับบริการที่สะดวก ถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำ และตรงต่อความต้องการที่หลากหลาย ทันท่วงทีเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในยุคประเทศไทย 4.0 และที่สำคัญก็คือ จะสามารถนำนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาระบบบริหารราชการมหาดไทย 4.0 สามารถสรุปเป็นแนวคิดและข้อเสนอได้ ดังนี้

1. แนวนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และแนวทางการบริหารราชการ 4.0 ที่มีผลกระทบต่อหน่วยงานราชการ

แนวนโยบายไทยแลนด์ 4.0 หรือ ประเทศไทย 4.0 เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจไปสู่ “Value Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยมีอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ประเทศไทย 1.0 ที่เน้นการเกษตร ไปสู่ประเทศไทย 2.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และปัจจุบันคือประเทศไทย 3.0 เน้นอุตสาหกรรมหนัก อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทย 4.0 คือการยกระดับการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยอาศัยการใช้วิทยาการด้านความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงเพื่อก้าวเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 โดยปรับเปลี่ยนการเติบโต (New Growth Engines) เพื่อเปลี่ยนผ่านประเทศไปสู่การเป็นประเทศในโลกที่ 1 ภายในปี 2575 ประกอบด้วยไปด้วย 3 กลไกหลัก ได้แก่ กลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ (Competitive Growth Engines) กลไกการกระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม (Inclusive Growth Engine) และกลไกการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth Engine)

การขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0 มีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ครอบคลุม 4 มิติคือ มิติด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มิติด้านความอยู่ดีมีสุขทางสังคม การยกระดับคุณภาพมนุษย์ และมิติการรักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งได้มีการกำหนดโมเดลประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย สังคมไทย 4.0 คนไทย 4.0 เกษตรกร 4.0 SMEs 4.0 และจังหวัด 4.0 ซึ่งเป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อมกับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ประเทศในโลกที่หนึ่ง ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ระบบราชการ 4.0 เป็นการปฏิรูประบบราชการและข้าราชการซึ่งเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลให้สามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารของประเทศไทย 4.0 โดยภาครัฐต้องปรับตัวให้สามารถอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ยุคดิจิทัล ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและไม่สามารถคาดเดาได้ จึงต้องมุ่งเน้นความคล่องตัวเพื่อขับเคลื่อนภาคพิเศษ (Agenda – Based) และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสร้างเป็นนวัตกรรมในการปฏิบัติงานให้แก่องค์กรได้

ที่มา <https://th.jobsondb.com>

กรอบแนวทางการปฏิรูประบบราชการ 4.0 ภาครัฐจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง 3 แนวทางหลัก คือ **การจัดระเบียบโครงสร้างใหม่** เปลี่ยนโครงสร้างที่เน้นภาครัฐหรือระบบราชการเป็นกลไกหลักในการบริการกิจการบ้านเมืองไปสู่การเปิดกว้างให้กลไกหรือภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทเพิ่มขึ้น **การวางระบบและวิธีการทำงานใหม่** โดยยึดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการบริหารงานภาครัฐ หรือหลักบริหารราชการแผ่นดินที่ดี กำหนดให้ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางการบริการและเข้าถึงความต้องการในระดับปัจเจก (Citizen – Centric and Service – Oriented Government) และภาครัฐอัจฉริยะ (Smart and High Performance Government) โดยมีลักษณะการทำงานอย่างเตรียมการณไวล่วงหน้า มีการวิเคราะห์ความเสี่ยง ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสถานการณ์ทันต่อเวลา สร้างนวัตกรรมหรือริเริ่ม และประยุกต์องค์ความรู้เข้าใช้ในการตอบโต้กับ

โลกแห่งการเปลี่ยนแปลง และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานใหม่ โดยการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่มุ่งเน้นความซื่อสัตย์สุจริตและประโยชน์ส่วนรวม

ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จที่ส่งผลการพัฒนาไปสู่ระบบราชการ 4.0 โดยกำหนดปัจจัยสำคัญไว้ 3 ประการ คือ การสานพลังระหว่างภาครัฐและส่วนอื่นๆ ในสังคม (Collaboration) เป็นการยกระดับการทำงานจากการประสานงานกัน (Collaboration) หรือทำงานร่วมกันไปสู่การร่วมมือกันเป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองในรูปแบบประชาธิปไตย การสร้างนวัตกรรม (Innovation) เป็นการคิดค้นและหาวิธีการ หรือศึกษาเรื่องใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้าใจ การปรับเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล (Digitalization) เป็นการผสมผสานการจัดเก็บและการประมวลผลข้อมูลผ่านระบบคลาวด์ อุปกรณ์สมาร์ทโฟน และเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการดำเนินการให้บริการของราชการ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์และทุกช่องทางได้อย่าง มั่นคง ปลอดภัยและประหยัด

<http://www.theeleader.com/digital-transformation/>

2. แนวคิดในการพัฒนาด้านผลกระทบต่อกระทรวงมหาดไทย

2.1 ด้านองค์กรกับมหาดไทย 4.0

2.1.1 กระทรวงมหาดไทย กรมต่าง ๆ และจังหวัดรวมถึงอำเภอ จะต้องสามารถบริหารความหลากหลายและแตกต่าง เพื่อให้เกิดผลต่อความเชื่อมั่นต่อองค์กรของประชาชนและหน่วยงานอื่น ๆ เนื่องจากในยุค 4.0 จะมีข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นใน social media มากมาย มีทั้งเรื่องจริงและเรื่องเท็จ ทั้งบุคลากรในหน่วยงานและประชาชนมีความคิดที่หลากหลาย มีการรับข้อมูลหรือส่งข้อมูล แพร่กระจายได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งคนในวัย Gen y และ Gen z เริ่มเข้ามาสู่สังคม ซึ่งมีแนวความคิดเชื่อ แนวทางการทำงานที่แตกต่างและหลากหลาย ดังนั้น องค์กรต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการรองรับความหลากหลายเหล่านี้ โดยสามารถนำความหลากหลายมาใช้ประโยชน์กับหน่วยงาน

หรือสามารถบริหารจัดการความหลากหลายเหล่านั้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง รวดเร็ว ให้ความหลากหลายเหล่านั้น กลายเป็นความพึงพอใจหรือความเชื่อมั่นต่อระบบการบริหารของหน่วยงาน

ที่มา <http://www.theeleader.com/digital-transformation/>

2.1.2 หน่วยงานทุกระดับจะต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคลากร ในยุค 4.0 นั้นข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ เข้ามาด้วยปลายนิ้วสัมผัส ต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสวงหาความรู้ในทุกหนทางและทุกเวลา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งด้วยตนเอง และที่หน่วยงานสนับสนุนนอกจากความรู้ (Knowledge) แล้ว ยังต้องพัฒนาทักษะและวิธีคิดที่จำเป็นสำหรับในยุค 4.0 ด้วย เช่น ความคิดในเชิงสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความคิดในเชิงออกแบบ (Design Thinking) การคิดแบบรวบยอด (Conceptual Thinking) การทำงานร่วมกับคนอื่น เป็นต้น

2.1.3 การบริหารงานแบบเดิม ๆ ในลักษณะของการสั่งการและควบคุม (Command and Control) จะไม่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลาย จะต้องมียุทธวิธีความคิดและทักษะที่เหมาะสมกับยุค 4.0 ไม่ยึดติดกับโครงสร้าง ไม่ยึดติดตำแหน่ง ความเป็นเจ้านายกับลูกน้องน้อยลง จะต้องปรับเปลี่ยนเป็นในลักษณะบริหารร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ คือมีความเป็นทีมมากขึ้น

2.1.4 หน่วยงานทุกระดับ จะต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในหน่วยงานมากขึ้น ทั้งในด้านการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานภายใน การให้บริการรูปแบบใหม่ ๆ การบริหารที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับเทคโนโลยีดิจิทัลในหน่วยงาน

2.1.5 หน่วยงานจะต้องสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ซึ่งนวัตกรรมในองค์กรนั้นสามารถสร้างได้หลายรูปแบบ ต้องมีการร่วมกันคิดที่จะสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนในยุคของเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ใช้เครือข่าย (Network) ทางสื่อสังคมออนไลน์ในการขับเคลื่อนความต้องการต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและภาคประชาสังคมรูปแบบของนวัตกรรมที่หน่วยงานทุกระดับในกระทรวงมหาดไทย ต้องมีความเข้าใจที่จะสามารถตอบสนองต่อมหาดไทย 4.0 ได้ คือ

(1) นวัตกรรมบริการ (Services innovation) เป็นการสร้างบริการใหม่ คือ New or improved service เช่น Government center โดยการนำบริการต่าง ๆ ไปบริการในห้างสรรพสินค้า ดังเช่น Government center ของจังหวัดนนทบุรี

(2) นวัตกรรมส่งมอบบริการ (Service delivery innovation) เป็นการให้บริการรูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม เช่น การจดทะเบียนทางอิเล็กทรอนิกส์ การร้องเรียนผ่านระบบออนไลน์ หรือใช้ระบบ QR code ในการเข้าสู่การบริการ การจองคิวผ่านระบบ Online ทาง Smart phone เป็นต้น

(3) นวัตกรรมการบริหาร/องค์กร (Administrative or organizational innovation) เป็นการออกแบบโครงสร้าง/รูปแบบ สำนักงานใหม่ หรือสร้างระบบงานหรือกระบวนการใหม่ ลดขั้นตอนลดภาระในด้านต่าง ๆ ของผู้มารับบริการ

(4) นวัตกรรมทางความคิด (Conceptual innovation) สร้างมุมมองใหม่ แสวงหาหนทางใหม่ในการทำงาน บุคลากรในหน่วยงานต้องมีความคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ นำเสนอสิ่งดี ๆ ให้กับหน่วยงานมาขับเคลื่อนการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ

(5) นวัตกรรมเชิงนโยบาย (Policy innovation) ออกแบบนโยบายหรือประยุกต์ใช้เครื่องมือนโยบายแบบใหม่ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์หรือพฤติกรรมบางอย่าง เช่น กรณีการขับเคลื่อนนโยบายนนทบุรี 4.0 ที่มีการกำหนดนโยบายโดยประยุกต์นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นโยบายกระทรวงมหาดไทย และความต้องการของจังหวัด มาขับเคลื่อนให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และบริบทของจังหวัดนนทบุรี

(6) นวัตกรรมเชิงระบบ (Systemic innovation) วางระบบหรือปรับปรุงระบบที่อยู่เดิม ก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงในวงกว้าง หรือส่งผลกระทบต่อกรอบการปรับโครงสร้าง หรือเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างผู้ที่มีส่วนได้เสีย เช่น การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานโดยใช้ Big Data ทั้งในระดับกระทรวง หน่วยงานระดับกรม และจังหวัด

2.2 ด้านการบริการกับมหาดไทย 4.0

ภารกิจด้านการบริการประชาชน ถือเป็นภารกิจหนึ่งที่มีความสำคัญต่อประชาชน มีผลกระทบทั้งในเชิงบวกและลบเป็นวงกว้างต่อพี่น้องประชาชน จึงเป็นด้านที่ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นการปฏิรูปการบริการภาครัฐให้สอดคล้องกับยุค 4.0 โดยที่กระทรวงมหาดไทยมีบริการที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในทุกหน่วยงานและทุกระดับ จึงต้องมีการวิเคราะห์จัดระดับความสำคัญที่ต้องดำเนินการก่อนหลัง เมื่อนำเครื่องมือการวิเคราะห์ทางภาคอุตสาหกรรมที่เรียกว่า S-Curve มาวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง หรือให้มองเห็นถึงภารกิจที่จะดำเนินการในด้านการบริการให้มีความชัดเจนขึ้น โดยเทียบเคียงกับการเติบโตแต่ละช่วงของเทคโนโลยี และลักษณะของอุตสาหกรรมที่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของแต่ละช่วงกับการบริการของกระทรวง

มหาดไทย ที่จะต้องเปลี่ยนไปตามการวิเคราะห์จำแนกกลุ่มของภาคอุตสาหกรรม ดังนี้

2.2.1 กลุ่มงาน First S-Curve คือ งานบริการเดิมที่ควรต่อยอด เป็นงานบริการที่มีความจำเป็นและเป็นความต้องการของประชาชน มีผลกระทบกับประชาชนเป็นจำนวนมาก หากไม่ได้รับการพัฒนาปรับปรุง ก็จะถึงจุดอิ่มตัวไม่สามารถสนองตอบกับความต้องการและจะเกิดความล้มเหลวในการบริการในที่สุด จึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ มาช่วยพัฒนางานบริการเหล่านี้ให้สนองตอบต่อความต้องการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ชัดเจน เช่น งานบัตรประจำตัวประชาชน งานทะเบียนราษฎร์ งานทะเบียนทั่วไป งานเกี่ยวกับจดทะเบียนที่ดิน งานรังวัดที่ดิน งานผังเมือง จดทะเบียนงาน OTOP งานข้อมูล จปฐ. เป็นต้น

ที่มา <https://ssdccoach.wixsite.com>

2.2.2 กลุ่มงาน NEW S-Curve คือ งานบริการในอนาคต เป็นกลุ่มงานบริการถึงแม้ในปัจจุบันในภาครัฐจะไม่มีบริการหรือมีแต่น้อย ซึ่งต่อไปในอนาคตจะมีความจำเป็นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว ตอบโจทย์ของผู้รับบริการได้ตรงจุด มีความสะดวกมากขึ้น และที่สำคัญทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อภาพลักษณ์ของกระทรวงมหาดไทย จึงต้องมีการมองลักษณะของบริการในอนาคตทั้งลักษณะรูปแบบของการบริการ และการให้บริการ ที่จะต้องมานำสร้างความแข็งแกร่งให้กับการทำงานในการบริการของกลุ่มบริการในประเภทนี้ เช่น การนำบริการของกระทรวงมหาดไทย และของหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือแม้แต่ภาคประชาสังคม ซึ่งได้แก่ สภาอุตสาหกรรม หอการค้า หรือสมาคม มูลนิธิที่ทำประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ ออกมาตั้งศูนย์ราชการให้บริการร่วมกันในห้างสรรพสินค้าในรูปแบบ Government center

การบริการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยสามารถติดต่อ - สอบถามทางระบบ Online งานนัดหมายมารับบริการด้วยระบบ Online งานร้องเรียนร้องทุกข์ทางระบบ Online หรือแม้แต่การให้บริการผ่านระบบ Smartphone โดยที่ผู้รับบริการไม่ต้องมาติดต่อด้วยตนเอง ด้วยการบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและบริการภาครัฐ (Linkage Center) เป็นต้น ซึ่งรูปแบบของกลุ่มบริการเหล่านี้จะเป็นลักษณะของการสร้างนวัตกรรมการให้บริการเป็นส่วนใหญ่ และจะต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเข้มข้นในการดำเนินการ อันจะเป็นการรองรับความต้องการในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 กลุ่มงาน Second wave S-Curve คือ กลุ่มบริการที่ควรปรับปรุงใหม่ กลุ่มงานเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นงานสนับสนุน (Staff) ของหน่วยงานนั้น ๆ เป็นงานภายใน งานปกติประจำ (Routine) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับระบบการบริหารภายในสำนักงาน เป็นงานที่ต้องบริการกับหน่วยงานภายในเอง และมีผลต่อเนื่องกับประสิทธิภาพของหน่วยงาน ซึ่งจะส่งผลถึงความพึงพอใจของประชาชน ถึงแม้จะไม่สามารถสร้างความพึงพอใจกับประชาชนเท่ากับสองกลุ่มแรกคือ มีผลกระทบกับประชาชนโดยตรงน้อยกว่าสองกลุ่มแรก แต่ยังเป็นงานที่มีความจำเป็นที่จะต้องสนับสนุนภารกิจของหน่วยงานนั้น ๆ จึงต้องมีการปฏิรูปใหม่ ต้องเพิ่มการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สร้างนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิรูป เริ่มตั้งแต่งานสารบัญต่าง ๆ งานการประชุม งานพัสดุ งานบริหารโครงการต่าง ๆ ตลอดจนงานปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนการทำงานในหน่วยงาน การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย และกฎระเบียบข้อสั่งการต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานในการให้บริการต่าง ๆ และการเชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกในรูปแบบ Big Data เป็นต้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่าต้องทำรูปแบบของ Smart Office มาดำเนินการภายในสำนักงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

จากที่กล่าวมาเป็นเพียงระบบบริการบางส่วนของกระทรวงมหาดไทยที่ยกมากล่าวเพื่อแสดงให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรม ยังมีงานบริการและภารกิจต่าง ๆ ของกระทรวงมหาดไทยที่กระจายอยู่ในความรับผิดชอบของกรมต่าง ๆ ในสังกัด ซึ่งสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ได้เป็นจำนวนมาก แต่ต้องมีการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ จะต้องมีการวางแผนจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง ระยะเวลาที่จะต้องดำเนินการแต่ละเรื่องให้แล้วเสร็จ มีเป้าหมายที่ชัดเจนและปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ภารกิจมหาดไทย 4.0 สำเร็จได้อย่างเป็นรูปธรรมคือ หน่วยงานระดับกรมของกระทรวงมหาดไทยทุกหน่วยงาน ซึ่งได้แก่สำนักงานปลัดกระทรวง กรมการปกครอง กรมที่ดิน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมพัฒนาชุมชน กรมโยธาธิการและผังเมือง และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จะต้องจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจขึ้นเพื่อรองรับภารกิจนี้ต่อไป

2.3 ด้านบุคลากรกับมหาดไทย 4.0

บุคลากรถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้ระบบบริหารราชการมหาดไทย 4.0 สำเร็จหรือไม่ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ เป็นเสมือนหัวใจสำคัญของหน่วยงานในการจะรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงาน

ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้น การบริหารทรัพยากรบุคคลจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านสู่ยุค 4.0 และช่วยกันสร้างสรรค์ให้ระบบบริหารราชการของกระทรวงมหาดไทยสามารถรองรับกับยุค 4.0 ที่มาถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารทรัพยากรบุคคลในหน่วยงานต้องมีความเข้าใจ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ การสร้างกลยุทธ์ใหม่ ๆ ให้ทันกับกระแสของการเปลี่ยนแปลง และสามารถทำให้บุคลากรในหน่วยงานปรับตัวได้ทัน พร้อมกับภารกิจ รูปแบบและความต้องการของผู้รับบริการที่เปลี่ยนแปลง ที่สำคัญคือบุคลากรทุกระดับต้องมีความเข้าใจสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยเฉพาะผู้บริหาร กล่าวคือ

2.3.1 ข้าราชการในหน่วยงานจะมีผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้น ช่วงอายุของคนในองค์กรมีความแตกต่างกันมาก ช่องว่างระหว่างวัยมีมากขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุการยุบกรอบตำแหน่งระดับล่าง เพื่อเพิ่มกรอบตำแหน่งในระดับผู้บริหาร หรืออาจจะมาจากมาตรการลดอัตรากำลังคนภาครัฐการยุบตำแหน่งที่เกษียณอายุราชการโดยไม่ให้มีการบรรจุทดแทนทำให้ขาดช่วงของการเปลี่ยนผ่านในแต่ละรุ่นของข้าราชการในหน่วยงาน จึงทำให้เกิดช่องว่างทางความคิด รูปแบบการทำงาน ตลอดจนวัฒนธรรมขององค์กร ที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคนิค ประสบการณ์หรือวัฒนธรรมองค์กรไปสู่คนรุ่นใหม่ จึงไม่ต่อเนื่องเกิดอาการที่เรียกกันว่า “ต่อไม่ติด” ฉะนั้น หน่วยงานจะต้องหาวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์จากข้าราชการผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ องค์ความรู้ในการทำงานให้กับข้าราชการรุ่นใหม่ เพื่อให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีวุฒิภาวะที่เหมาะสมกับตำแหน่งต่อไปในอนาคต

2.3.2 ข้าราชการรุ่นใหม่หรือเรียกว่า คน Gen Y ที่มีอยู่ในหน่วยงานซึ่งมีอายุระหว่าง 20 - 35 ปี จะทำอย่างไรให้มีความรับผิดชอบ มีความพร้อมที่จะทำงานด้วยความเสียสละเพื่อสังคมส่วนรวม โดยไม่หวังประโยชน์ตอบแทนส่วนตน ยึดหลักธรรมาภิบาล และสามารถใช้จุดเด่นของตนที่ได้เติบโตในยุคดิจิทัลมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานโดยส่วนรวม โดยสามารถทำงานร่วมกับคนที่อาวุโสกว่าได้อย่างลงตัว และผสมผสานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ตนเองมีความชำนาญมาสร้างสรรค์ให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นในหน่วยงานอยู่เสมอ

2.3.3 ข้าราชการจะต้องปฏิบัติงานได้ทุกสถานที่และทุกเวลาบนโลกออนไลน์ เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วและทันสมัย ย่อโลกในทุกเรื่องให้อยู่ในระบบอินเทอร์เน็ต เชื่อมโยงเครือข่าย ฐานข้อมูล และคลังความรู้เข้าด้วยกัน และสามารถเข้าถึงกันได้เพียงง่ายตายด้วยปลายนิ้วสัมผัสโดยเฉพาะผ่านทาง Smart phone เมื่อมีการปรับปรุงการบริหารภาครัฐผ่านระบบออนไลน์การทำงานของข้าราชการในหน่วยงานต้องพร้อมที่จะทำงานในทุกที่ทุกเวลาในโลกดิจิทัล ก้าวสู่การเป็น Digital Workplace จะต้องพร้อมที่จะทำงานในโลกดิจิทัลเพื่อสนองตอบต่อ Lifestyle ของประชาชนผู้รับบริการในยุคดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อราชการ การทำธุรกรรมต่าง ๆ กับทางราชการ การรับบริการของรัฐ การแสดงความคิดเห็น การร้องทุกข์ร้องเรียน การตรวจสอบการทำงานภาครัฐ ตลอดจนการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือโดยผ่านระบบออนไลน์ทางโทรศัพท์

Smart phone มีมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น ข้าราชการของกระทรวงมหาดไทยต้องมีความพร้อมในการบริหารจัดการการทำงานผ่านระบบออนไลน์ สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานตามวิถีชีวิตของคนในสังคมที่เปลี่ยนไป ไม่มีเส้นแบ่งเวลาระหว่างงานกับเวลาส่วนตัว เพราะด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ทำงานที่ไหน เมื่อไหร่ และเวลาใดก็ได้และที่สำคัญของการทำงานในโลกยุคดิจิทัลก็คือข้าราชการกระทรวงมหาดไทยต้องสามารถนำข้อมูล แนวทาง หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ทางโลก Social มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสร้างสรรค์นวัตกรรม ตลอดจนการดำเนินงานภายในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพใช้สื่อออนไลน์สร้างนวัตกรรมของการมีส่วนร่วมทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงานได้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3.4 ข้าราชการในหน่วยงานต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ด้วยการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ต่าง ๆ โดยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้ได้ทุกที่และทุกเวลา และนำความรู้ที่ได้มาสร้างสรรค์งานที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพต่อหน่วยงาน

<https://www.applicodthai.com>

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า หัวใจสำคัญของมหาดไทย 4.0 อยู่ที่บุคลากรของกระทรวงทุกระดับจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะ กล่าวคือ **ด้านทักษะ** ต้องมีทักษะในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์การทำงานร่วมกัน ความฉลาดทางอารมณ์ รู้จักประเมินและการตัดสินใจมีใจรักบริการและมีความยืดหยุ่นทางความคิด **ด้านที่สองคือ ด้านองค์ความรู้** จะต้องมีความคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) สามารถมองภาพรวมเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ มีความคิดในการออกแบบ (Design Thinking) คือ มีกระบวนการคิดที่เข้าใจอย่างลึกซึ้งสามารถนำเอาความคิดสร้างสรรค์และมุมมองของคนอื่น ๆ มาสร้างไอเดียออกแบบแนวทางการทำงานในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ต้องมีความรู้ในการนำเครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเกิดประโยชน์ (Digital Literacy) มีความรู้ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพทุกรูปแบบ (Information Literacy) และความรอบรู้ในทุกสิ่งที่เกิดขึ้นบนโลกนี้ (Global Literacy) คือมีความเข้าใจและเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ปิดกั้นอยู่เฉพาะสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่

สนใจ และด้านสุดท้าย ก็คือ คุณลักษณะที่มี Empathy คือต้องสามารถหยั่งรู้ถึงความรู้สึกอารมณ์ของผู้อื่น สนใจและคาดเดาความต้องการของคนอื่นได้ดี มีความยืดหยุ่น (Resilience) สามารถปรับตัวได้และเข้าใจในทุกสถานการณ์ มีสติรับรู้อยู่ตลอดเวลา (Mindfulness) มีจริยธรรม (Ethics) มีความกล้าในสิ่งที่ทำ (Courage) และมีภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership)

3. แนวทางการพัฒนากระทรวงมหาดไทย 4.0 ที่เหมาะสมกับการกิจ อำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่มีส่วนราชการปฏิบัติงานทุกระดับในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการกิจ อำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย จึงได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนากระทรวงมหาดไทย 4.0 โดยแบ่งออกเป็น การพัฒนาระบบบริหารราชการในส่วนกลาง และการพัฒนาระบบบริหารราชการในส่วนภูมิภาค ดังนี้

3.1 การพัฒนาระบบบริหารราชการในส่วนกลาง แบ่งออกเป็น 6 ประเด็น คือ

3.1.1 การปรับโครงสร้างการทำงานให้สอดคล้องกับแนวทางประเทศไทย 4.0

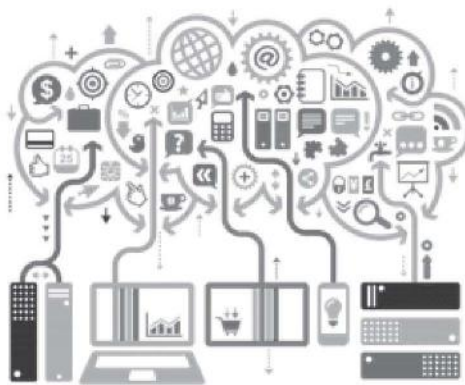
โดยการจัดระเบียบโครงสร้างของการบริหารราชการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งต้องลดการบริหารราชการแนวตั้ง (Vertical Approach) ลดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน และต้องเพิ่มบทบาทการบริหารราชการแนวนาน (Horizontal Approach) และพัฒนาบทบาทการบริหารราชการโดยการเชื่อมโยงการทำงานภายในภาครัฐให้สอดคล้องกัน (Joined-Up Government)

การวางระบบและวิธีการทำงานโดยยึดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการบริหารงานภาครัฐ หรือหลักบริหารราชการแผ่นดินที่ดี สร้างรัฐที่น่าเชื่อถือโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ยึดแนวทางภาครัฐเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน (Open and Connected Government) มีทำงานอย่างเปิดเผย โปร่งใส บุคคลภายนอกเข้าถึงข้อมูลได้ ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางการบริการและเข้าถึงความต้องการในระดับปัจเจก (Citizen – Centric and Service – Oriented Government) โดยการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยการกระจายอำนาจการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการบริการ และลดระยะเวลาของการบริการ โดยการเพิ่มจุดให้บริการ การจัดตั้งศูนย์บริการร่วมในห้างสรรพสินค้า การปรับให้เป็นภาครัฐอัจฉริยะ (Smart and High Performance Government) เพิ่มประสิทธิภาพการจดทะเบียนที่ดิน โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการค้นหาแปลงที่ดินด้วยการนำเทคโนโลยีนวัตกรรม การพัฒนาระบบค้นหาตำแหน่งแปลงที่ดินด้วยระบบภูมิสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ต และแอปพลิเคชัน (application) บนอุปกรณ์มือถือ การรังวัดที่ดินผ่านระบบดาวเทียมและพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน เพิ่มความสะดวกในการให้บริการ ซึ่งประชาชนสามารถค้นหาข้อมูล และจองคิวก่อนเข้ารับบริการผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน (application) บนอุปกรณ์มือถือ

การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ มิติด้านผู้นำ การบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยผู้บริหารกระทรวงมหาดไทยยุคใหม่ต้องเป็นผู้บริหารที่มีความซื่อสัตย์ มีความฉะฉาน มีการเตรียมพร้อม ตั้งใจเรียนรู้ใหม่ มีวิสัยทัศน์ การเห็นประโยชน์ต่อผู้อื่นเป็นที่ตั้ง และมีมิติ ด้านองค์กรยุคใหม่ต้องมีวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการทำงาน มุ่งผลงาน มุ่งประสิทธิภาพ เน้นความคิด สร้างสรรค์ มุ่งการสร้างนวัตกรรมสินค้าและบริการ รวมถึงวิธีการทำงานใหม่ ๆ ไม่ต้องยึดกับระเบียบ วิธีการเดิม ๆ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มุ่งบริการประชาชน และการสร้างทีมงาน

การปฏิรูปกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานในกระทรวงมหาดไทย มากยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงระบบงาน ระเบียบ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ อนุญาตผู้ประกอบการ ภาคเอกชน ภาคประชาชนในการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการประกอบธุรกิจ นอกจากนี้ กฎหมายใดที่ล้าสมัย บทลงโทษไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ควรมีการพิจารณา ปรับปรุง แก้ไขให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและคาดการณ์ถึงอนาคตได้ด้วย

3.1.2 การกำหนดยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ระยะ 20 ปี ตอบสนอง การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยการวางระบบเชื่อมโยงในระดับพื้นที่ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาหมู่บ้าน ความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันทุกระดับ เสริมระดับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เน้นการบูรณาการ (Area-Based) ของทุกภาคส่วน โดยปัจจัย ความสำเร็จในการเชื่อมโยงแผนในระดับพื้นที่ ซึ่งต้องเน้นการมีส่วนร่วม ระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และประชาชน ต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนทุกขั้นตอน ต้องร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็งที่เป็น ศักยภาพของพื้นที่เพื่อสร้างความเติบโตให้กับภาค จังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน การจัดทำแผนงาน/โครงการ ต้องสอดคล้องกันทุกระดับ เน้นการบูรณาการแผน จัดทำโครงการลักษณะบูรณาการ 3 มิติ (Function/ Area/Agenda) และการสื่อสารกับประชาชน สร้างการรับรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนไว้ล่วงหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงทิศทางการพัฒนาประเทศ และประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการพัฒนา

3.1.3 การพัฒนาระบบการบูรณาการฐานข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย

(Big Data) โดยใช้ข้อมูลที่เป็นจุดเด่นของทุกกรมในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ตั้งแต่เกิดจนตาย ได้แก่ ข้อมูลบุคคลของ กรมการปกครอง ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของกรมการพัฒนาชุมชน ข้อมูลที่ดิน การออก หนังสือแสดงสิทธิ ของกรมที่ดิน ข้อมูลสาธารณสุข ของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ข้อมูลด้านการผังเมืองระดับต่าง ๆ การออกแบบการก่อสร้างและการควบคุม การก่อสร้างอาคาร ของกรมโยธาธิการ และผังเมือง การปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดบริการสาธารณะในแต่ละพื้นที่ ของกรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น มาพัฒนาระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลทำเป็นฐานข้อมูลเดียวกัน เพื่อนำไปใช้ในวางแผน และกำหนด แนวทาง วิธีการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.1.4 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการสื่อสาร การพัฒนาการ สื่อสาร สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ การสื่อสารภายในองค์กร โดยการพัฒนาการระบบการประชุม ทางไกล (Video Conference System) ลงไปสู่ระดับอำเภอ เป็นเทคโนโลยีรูปแบบหนึ่งของความร่วมมือองค์กรในการใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระยะไกล ที่ลดเวลา ลดต้นทุนงบประมาณ ในการติดต่อสื่อสารการประชุมและการสั่งการต่าง ๆ การสื่อสารภายนอกองค์กร เป็นการติดต่อระหว่าง หน่วยงานราชการกับประชาชนเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน

การพัฒนาเทคโนโลยีการให้บริการ โดยยกระดับศูนย์บริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จ (Government Center) และการให้บริการประชาชน โดยการใช้ฐานข้อมูล Big Data พัฒนางานบริการ เพื่อลดความผิดพลาด เกิดความแม่นยำในการแสดงผล เช่น การรังวัดที่ดิน และเพิ่มความสะดวกในการ ให้บริการ โดยการพัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน (application) บนอุปกรณ์มือถือ อีกทั้ง การติดตาม และรายงานผลผ่านระบบ e-report โดยมีระบบการรายงานผลที่เป็นระบบเดียว (one system) และสามารถเชื่อมโยง การวิเคราะห์ ผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่ได้

3.1.5 การพัฒนาบุคลากร ทั้งในด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน และการเพิ่ม ศักยภาพแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยด้านทัศนคติต่อการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานต้องมีทัศนคติ ให้ความสำคัญ กับประชาชนผู้รับบริการ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานให้กว้างขวาง มุ่งผลสัมฤทธิ์ บริการแบบโปร่งใส การเพิ่มศักยภาพแก่ผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการเพิ่มสมรรถนะด้านการปฏิบัติงาน แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) การบริการที่ดี (Service Mind) และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานตามแนวทางนโยบายไทยแลนด์ 4.0

3.1.6 วัฒนธรรมองค์กร โดยการผลักดัน 2 มิติ คือ มิติองค์กรทันสมัย และมิติคน ทันสมัย คือ องค์กรทันสมัย เป็นองค์กรแบบสร้างสรรค์ มุ่งเน้นผลงาน สนับสนุนการทำงานทีมงาน คำนึงถึง ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานเป็นหลัก และการเรียนรู้และปรับตัว และมิติคนทันสมัย ประกอบด้วย เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตระหนักถึงความหลากหลายทางทัศนคติและความคิดเห็น มีความมุ่งมั่น เป็นนักวางแผน มีความเป็นสากล และการมองโลกในแง่ดี

3.2 การพัฒนาระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น คือ

3.2.1 การบริหารราชการแนวระนาบ โดยการจัดระเบียบความสัมพันธ์ในเชิงโครงสร้างใหม่ในลักษณะเครือข่าย และการประสานการทำงานโดยการรับนโยบายจากส่วนกลาง ประสานการทำงานในระดับภูมิภาค และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผลักดันการดำเนินนโยบาย อีกทั้ง สร้างเครือข่ายภาคประชาชน และนำเครือข่ายการทำงานเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติให้การดำเนินนโยบายเกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติอย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร เนื่องจากกลไกขับเคลื่อนการบริหารราชการภูมิภาคที่สำคัญตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาการบริหารในระดับภูมิภาค ดังนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาระบบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ตอบสนองต่อการพัฒนากระทรวงมหาดไทย 4.0 โดยผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ ต้องมีคุณลักษณะบทบาทนักบริหาร (Executive office) บทบาทนักการทูต (Diplomat) บทบาทผู้วางแผนยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ (Strategic) บทบาทการเป็นผู้จัดการ (Manager) บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Arbitrator) ทั้งนี้ นายอำเภอในฐานะบริหารในพื้นที่ และเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จำเป็นต้องมีสมรรถนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับการดำเนินการเชิงรุก การตรวจสอบความถูกต้องตามกระบวนการงาน ศิลปะการสื่อสารจูงใจ

ที่มา : <http://selfcherdkhe.blogspot.com>

การปรับรูปแบบการทำงานของข้าราชการ การเปิดกว้างและเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการทำงาน มีการแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกัน และสามารถเข้าตรวจสอบการทำงานได้ ดังเช่น นโยบายจังหวัดสวาย ในมาตรการเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง **ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง** เป็นการทำงานในเชิงรุก โดยมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความต้องการและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยการดำเนินนโยบายของจังหวัด จากการแปลงยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 นโยบายกระทรวงมหาดไทย และแผนพัฒนาจังหวัดนนทบุรีมาสู่การปฏิบัติ โดยพิจารณาศักยภาพ และความแตกต่างของพื้นที่ มากำหนดรูปแบบและแนวทาง เพื่อยก

ระดับมาตรฐานการพัฒนาเมืองให้เติบโตอย่างมีทิศทางและแบบแผนที่เหมาะสม รวมทั้งแก้ไขปัญหาของเมืองที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน และการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการยกระดับการพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น มีมาตรฐานที่ดีขึ้น

3.2.2 การสร้างโมเดลการพัฒนาพื้นที่ โดยการพัฒนาพื้นที่ต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคม และศักยภาพของพื้นที่ ซึ่งประกอบไปด้วย การยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการพัฒนาพื้นที่ตามศักยภาพที่โดดเด่น ดังนี้

(1) ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน กรอบความคิดเกี่ยวกับระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ Public Participation Spectrum ประกอบด้วย 5 ระดับ คือ (1) การให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) (2) การรับฟังความคิดเห็น (Consult) (3) การเกี่ยวข้อง (Involve) (4) ความร่วมมือ (Collaboration) และ (5) การเสริมอำนาจประชาชน (Empower) เพื่อให้เกิดการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม จึงต้องมีการจัดทำแผนของการมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบไปด้วยขั้นตอนการวางแผน 3 ขั้นตอนหลักคือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนการวางแผนการมีส่วนร่วม และขั้นนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

(2) การพัฒนาพื้นที่ตามศักยภาพที่โดดเด่น การพัฒนาแบบองค์รวมโดยยึดคนและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นตัวตั้ง กำหนดบทบาทและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับการพัฒนาภาค การนำเสนออัตลักษณ์ของพื้นที่ ต้องดึงความโดดเด่นของพื้นที่มานำเสนอ เช่น สินค้า แหล่งท่องเที่ยว การบริการ เป็นต้น เพื่อเป็นการดึงดูดนักลงทุนให้เข้าไปในพื้นที่ และเพื่อเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน

3.2.3 การบูรณาการข้อมูลในระดับพื้นที่ (Big Data) โดย จังหวัด/อำเภอ ต้องนำข้อมูลสำคัญของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งในเรื่องข้อมูลสภาพพื้นที่ การศึกษา สาธารณสุข ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายได้อาชีพ ที่ดินสาธารณะประโยชน์ ป่าไม้ แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการบูรณาการข้อมูลในระดับพื้นที่ (Big Data) เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์รู้สภาพรู้ปัญหาของพื้นที่ นำมาใช้วางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อม และติดตามประเมินผล

3.2.4 พัฒนาคมน ส่งเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติและวัฒนธรรมการทำงานตามแบบไทยนิยม ยั่งยืน พัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับประชาชนผู้รับบริการและให้บริการแบบโปร่งใส สร้างสรรค์สิ่งใหม่ มีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ชอบที่จะคิดนอกกรอบ เพื่อค้นหาวิธีที่แตกต่างในการทำสิ่งเดียวกัน เน้นการสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานให้กว้างขวาง โดยทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์

<http://thailandcompetitiveness.org>

3.2.5 พัฒนาระบบบริการในพื้นที่ ให้ทันสมัย โดยการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ ทั้งในเรื่องของการให้บริการประชาชน การใช้นวัตกรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การใช้นวัตกรรมเพื่อลดขั้นตอนของการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน

3.3 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนากระทรวงมหาดไทย 4.0 ในการนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานภายในกระทรวงมหาดไทย

เพื่อขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 ให้สอดคล้องกับแนวนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และแนวทางการบริหารราชการ 4.0 จึงขอเสนอปัจจัยแห่งความสำเร็จและในการพัฒนากระทรวงมหาดไทย 4.0 ดังนี้

3.3.1 การสานพลังจากทุกภาคส่วน เป็นการยกระดับการทำงานจากการประสานงานกัน เป็นการทำงานด้วยกัน ไปสู่การร่วมมือกันเป็นการบริหารงานในรูปแบบประชารัฐ การส่งเสริมความร่วมมือระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจของการจัดบริการสาธารณะของภาครัฐ

3.3.2 การสร้างนวัตกรรม เป็นการคิดค้นและหาวิธีการ หรือการศึกษาเรื่องใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และการนำมาเพื่อให้ในการปรับปรุงกระบวนการให้บริการประชาชน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.3 บุคลากรของกระทรวงมหาดไทย ต้องได้รับการปรับกระบวนการทางความคิด ซึ่งประกอบไปด้วยทัศนคติที่ดีต่อการขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 และเพิ่มศักยภาพที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้จัดการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.3.4 การปรับเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล เป็นการผสมผสานการปฏิบัติงาน การจัดเก็บข้อมูล การให้บริการ ผ่านระบบคลาวด์ อุปกรณ์สมาร์ทโฟน และเครื่องมือที่ใช้ทำงานร่วมกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับการดำเนินการให้บริการต่าง ๆ สามารถตอบสนองความต้องการและการให้บริการแก่ประชาชนได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์และทุกช่องทางได้อย่างมั่นคง ปลอดภัย และประหยัด

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ขับเคลื่อนโดยคณะทำงานขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 ขณะนี้กระทรวงมหาดไทยได้แต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 โดยมีรองปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธาน และมีผู้บริหารระดับสูงจากทุกกรมในสังกัดกระทรวงมหาดไทย เป็นคณะทำงาน ทำหน้าที่กำหนดแนวทางและรูปแบบการขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 ให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 และการกำกับ ดูแล และติดตามการขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 โดยคณะทำงานขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 ต้องดำเนินการขับเคลื่อนให้หน่วยงานในสังกัดช่วยกันเร่งผลักดันให้เกิดเปลี่ยนแปลงในองค์กร ดังนี้

4.1.1 ให้หน่วยงานวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงานที่ต้องมีการปรับปรุงกระบวนการทำงาน สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน

4.1.2 ให้หน่วยงานนำเสนอแผนงาน/โครงการที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนแนวนโยบาย

4.2.3 ผลักดันให้ทุกหน่วยงานพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำงานเชิงรุก และนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ สอดคล้องกับแนวนโยบายประเทศไทย 4.0

4.2 การจัดทำแผนขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 โดยการจัดทำแผนเพื่อขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 ต้องครอบคลุมในทุกมิติของการพัฒนา ดังนี้

4.2.1 การพัฒนาระบบบริหารราชการกระทรวงมหาดไทย 4.0 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

(1) ระยะแรก เป็นระยะเร่งด่วนที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้เห็นภาพการขับเคลื่อนการดำเนินงานของมหาดไทย 4.0 โดยเร่งดำเนินการใน 3 ประเด็น คือ การปรับโครงสร้างการทำงาน การวางระบบและวิธีการทำงาน และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน เพื่อเป็นการยกระดับองค์กรให้สามารถรองรับกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0

(2) ระยะที่สอง เป็นระยะที่ต้องดำเนินการหลังจากเริ่มดำเนินการในระยะแรกมาแล้ว 6 เดือน โดยดำเนินการใน 4 ประเด็นคือ การปฏิรูปกฎหมายการพัฒนาระบบบูรณาการฐานข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย การพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ และการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้การปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้สำเร็จเป็นรูปธรรม

4.2.2 การพัฒนาบุคลากรกระทรวงมหาดไทย 4.0 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

(1) ระยะแรก โดยเริ่มจากการสร้างทัศนคติที่ดี และเหมาะสมกับการขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมใหม่ของการทำงานให้แก่บุคลากรในองค์กร โดยทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ ให้ความสำคัญกับประชาชนผู้รับบริการ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานให้กว้างขวาง การปฏิบัติงานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ และให้ความสำคัญกับการบริการแบบโปร่งใส

(2) ระยะที่สอง เป็นขั้นตอนของการเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการยกระดับศักยภาพของข้าราชการผู้ปฏิบัติงาน ควรมีการเพิ่มสมรรถนะที่เป็นทั้งสมรรถนะพื้นฐานของข้าราชการ ดังนี้ การปฏิบัติงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) การทำงานเป็นทีม (Teamwork) การบริการที่ดี (Service Mind) และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4.3 ตั้งศูนย์บริหารและบูรณาการข้อมูล กระทรวงมหาดไทย (MOI Information Administration and Integration Center : MOI - IAIC) โดยให้ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าภาพหลักในการนำข้อมูลที่สำคัญของทุกกรมในสังกัดกระทรวงมหาดไทยมาบูรณาการทั้งด้านโครงสร้างข้อมูล การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและด้านอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดการใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างมหาศาลที่เรียกว่า Big Data ด้วยการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรมต่าง ๆ ที่ปัจจุบันแต่ละแห่งมีฐานข้อมูลที่จัดเก็บอยู่แล้ว และนำข้อมูลมาใช้เฉพาะหน่วยงานในสังกัดกรมนั้น ๆ นอกจากนี้ ยังต้องมีระบบรวบรวมข้อมูล ทั้งจาก Social Media ต่าง ๆ และข้อมูลจากหน่วยงานภายนอก กระทรวง กรมอื่น ๆ เพื่อนำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหารูปแบบความสัมพันธ์ของข้อมูล หากการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อนำออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารราชการ ทั้งนำมาประกอบการตัดสินใจ การคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต การประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์แนวโน้มของสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งการบูรณาการข้อมูลเหล่านี้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นและมีความสำคัญอย่างมากในการที่จะขับเคลื่อนไปสู่มหาดไทย 4.0 การมอบหมายให้ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเจ้าภาพหลักเพียงลำพังหน่วยเดียวอาจจะไม่สำเร็จ จึงอาจต้องขับเคลื่อนภายใต้รูปคณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้แทนของกรมทุกกรม และผู้ที่มีความชำนาญด้าน Big Data โดยเฉพาะมาร่วมเป็นคณะทำงานในการดำเนินการในเรื่องนี้ด้วย จึงจะสามารถผลักดันให้เกิด Big Data ของกระทรวงมหาดไทยได้

4.4 จัดตั้งศูนย์สร้างเสริมนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย (MOI Innovation Center : MOI - IC) และระดับกรม ทุกกรม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นนวัตกรรมของหน่วยงาน เพื่อพัฒนานวัตกรรมให้การบริหารงานของหน่วยงานตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของสังคม มีขีดสมรรถนะในการแข่งขันและสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน อีกทั้งเพื่อการสร้างความตระหนักในการนำนวัตกรรมด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย มาใช้ให้เป็นประโยชน์ และเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด วิธีการ และรูปแบบใหม่ๆ ในการจัดการองค์กร (organization development) การดำเนินงาน (work process) รวมทั้งการให้บริการ (service delivery) อันเป็นผลมาจากการสร้าง พัฒนา เพิ่มพูนต่อยอด หรือประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุณภาพของการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ภาครัฐ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งสู่ประเทศไทย 4.0 เพื่อสร้างประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นกับประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางดำเนินการศูนย์สร้างเสริมนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย (MOI Innovation Center : MOI - IC) โดยดำเนินการเป็น 2 ลักษณะ คือ โดยการขับเคลื่อนผ่านคณะทำงานขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 และการขับเคลื่อนผ่านศูนย์สร้างเสริมนวัตกรรมระดับกรม ซึ่งต้องจัดตั้งขึ้นทุกกรม เปรียบเสมือนเป็นห้องปฏิบัติการนวัตกรรมประจำกรม โดยจะต้องมีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้หรือประสบการณ์ในการออกแบบเกี่ยวกับระบบงานในด้านต่าง ๆ คือ มีความคิดเชิงออกแบบ Design Thinking หรืออาจจ้างบริษัทเอกชนที่มีความชำนาญเฉพาะในเรื่องนี้ ผู้มีส่วนได้เสียในงานนั้น ๆ ทั้งข้าราชการที่มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์กับการทำงาน รวมทั้งยังรับผิดชอบงานที่จะสร้างนวัตกรรมนั้นอยู่ และผู้รับบริการซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการออกแบบนี้ โดยต้องประสานความร่วมมือ (Collaboration) กับทุกภาคส่วนเพื่อร่วมคิดค้น สร้างสรรค์ ออกแบบ เชื่อมโยงความคิดริเริ่ม (Creative) นวัตกรรม (Innovation) และเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน เพื่อให้ระบบงานมีประสิทธิภาพ สนองตอบอย่างรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ โดยต้องมีการนำไปทดสอบหรือทดลองนวัตกรรมนั้นในสถานที่จัดเตรียมไว้เสมือนสถานที่จริงก่อนที่จะถูกกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะ หรือกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ออกมา เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติหรือส่งมอบบริการนั้นให้แก่ประชาชน

ในการดำเนินการเสริมสร้างนวัตกรรมดังกล่าวในระยะเร่งด่วน ควรมีการนำระบบนวัตกรรมที่มีอยู่เดิมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ร่วมกันในการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือการให้บริการประชาชน และเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ

การพัฒนาบบบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและบริการภาครัฐ (Linkage Center) เพื่อเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานภายนอก รวมถึงการให้บริการทั้งภาครัฐกิจและประชาชน ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยต้องนำร่องให้สามารถเชื่อมโยงและนำฐานข้อมูลประชาชนไปใช้ประโยชน์ในการบริการของหน่วยงานและผลักดันให้มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป ซึ่งปัจจุบันระบบ Linkage Center โดยสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองมีความพร้อมในการให้หน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานในกระทรวงมหาดไทย เชื่อมระบบฐานข้อมูลประชาชนอยู่แล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บัตรประจำตัวประชาชนใบเดียวในการติดต่องานราชการต่าง ๆ จากหน่วยงาน ดังนั้น จึงต้องมีการผลักดันให้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยสามารถเชื่อมโยงและใช้ระบบดังกล่าวบริการประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ และผลักดันให้หน่วยงานอื่นนอกกระทรวงมหาดไทยที่มีการให้บริการประชาชนดำเนินการเชื่อมโยงระบบดังกล่าวต่อไปด้วย

การพัฒนาและปรับปรุงระบบการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบ National Single Window (NSW) ในระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงระบบการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบ National Single Window (NSW) ให้ระบบการขอใบอนุญาตให้ส่งนำเข้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน ในระบบ e-DOPA License เชื่อมโยงข้อมูลกับระบบ National Single Window (NSW) มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งการเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากข้อมูลนี้ เป็นต้น

การปรับปรุงบริการให้เป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ต้องร้องขอสำเนาจากประชาชน และให้ประชาชนกรอกหรือใส่ข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์เท่าที่จำเป็น รวมทั้งการปรับปรุงให้หน่วยงานในสังกัดจัดเก็บข้อมูลหรือเอกสารหลักฐานในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ในระยะต่อมา ควรกำหนดให้ทุกกรมโดยศูนย์เสริมสร้างนวัตกรรมของหน่วยงาน คิดค้นนวัตกรรมด้านต่าง ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบและกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติให้ชัดเจนแล้ว จึงรวบรวมข้อมูลนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

4.5 การริเริ่มนำระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ (Smart Office) มาใช้ในการปรับปรุงการทำงานในสำนักงาน ด้วยการนำเทคโนโลยี/นวัตกรรมทั้งคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์สำนักงานอัตโนมัติ มาใช้ประโยชน์ในสำนักงาน เพื่อช่วยให้หน่วยงานได้รับข้อมูลข่าวสารหรือชิ้นงานที่รวดเร็วทันต่อความต้องการ ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ประหยัดเวลา ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดเวลาการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ในขณะเดียวกันก็สามารถลดงานด้านการจัดทำเอกสารและการจัดเก็บเอกสาร ลดปริมาณกระดาษที่ใช้ และลดกำลังคนในการปฏิบัติงานได้อีกด้วย

การนำระบบ Smart Office มาใช้นี้ จะสร้างคุณค่าให้กับหน่วยงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยจะทำให้ประสิทธิผลของขั้นตอนการทำงานที่สิ้น กระชับ ใช้เวลาทำงานน้อยลงแต่ผลงานเสร็จสมบูรณ์ และมีปริมาณงานที่สำเร็จสูงขึ้น และยังสามารถสนองตอบความต้องการของคนภายในหน่วยงาน และประชาชนผู้รับบริการได้ดี กระทรวงมหาดไทยจึงควรมีการกำหนดให้นำระบบ Smart Office มาใช้นำร่องทั้งในหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม แล้วจึงขยายผลออกไปในแต่ละปีตามงบประมาณที่ขอรับการจัดสรร ในขณะเดียวกันก็สามารถดูประสิทธิภาพของจังหวัดนำร่อง พร้อมทั้งปรับปรุงให้เหมาะสมกับความต้องการในการใช้มากขึ้น และจะเป็นแบบอย่างให้หน่วยงานอื่น ๆ ได้ดำเนินการตามต่อไป

4.6 การดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงหรือออกกฎหมาย ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคในการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ หรือเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานในยุคมหาดไทย 4.0 ได้ทัน และสามารถรองรับการเชื่อมโยงฐานข้อมูลภาครัฐผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการติดต่อราชการระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกัน และระหว่างประชาชนกับหน่วยงานราชการผ่านระบบออนไลน์ ต้องมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม การปรับเปลี่ยนการทำงานเป็นรูปแบบดิจิทัล ทั้งนี้ การดำเนินการเรื่องกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ นั้นจะเกี่ยวข้องกับนวัตกรรมด้านต่าง ๆ ที่นำมาใช้ ดังนั้น การจะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือออกกฎหมาย ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี หรือหนังสือสั่งการในเรื่องใดนั้น จะต้องมีการนำเสนอจากผู้ที่รับผิดชอบโดยตรง และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศูนย์เสริมสร้างนวัตกรรมของแต่ละหน่วยงานที่จะคิดค้น

ออกแบบ สร้างสรรค์ นวัตกรรมต่าง ๆ มาปรับปรุง และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยนำเสนอปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ รวมทั้งปัญหาด้านกฎหมายก็ต้องถูกนำเสนอจากหน่วยงานเฉพาะกิจนี้ด้วยเช่นกัน

จากข้อเสนอแนะที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0 ต้องอาศัยการพัฒนาในทุกมิติไปพร้อมกัน โดยต้องแบ่งระยะเวลาของการดำเนินการให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างสูงสุด.

บทบาทดิจิทัลต่อการเปลี่ยนแปลงบริการภาครัฐ

ดร.ธัญญชนก เจริญปุระ

Ph.D. การพัฒนาผู้บริหารระดับสูง

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นได้ส่งผลต่อบริบทของโลกให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตเทคโนโลยีต่าง ๆ อาทิ ระบบประมวลผลที่ฉลาดขึ้นและมีความเป็นอัตโนมัติ ปริมาณข้อมูลในฐานข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และสามารถนำไปวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์ที่มีขนาดเล็กลง ซึ่งสามารถพกพาและเคลื่อนที่ไปทุกหนแห่ง ฯลฯ ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในแทบทุกมิติไม่ว่าแต่มิติการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐนำเอาเทคโนโลยีเหล่านั้นมาปรับใช้กับการให้บริการประชาชน การบริหารจัดการภาครัฐ การกำหนดนโยบายต่าง ๆ รวมไปถึงการแก้ไขปัญหา อุปสรรค หรือความท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้รูปแบบการทำงาน การให้บริการ และการดำเนินการต่าง ๆ ของภาครัฐเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและมีความเป็นรัฐบาลดิจิทัลมากยิ่งขึ้น แต่ความหลากหลายของนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรสู่ดิจิทัลเช่นกัน

ปัญหาที่ตามมาคือขีดความสามารถของหน่วยงานภาครัฐในการนำนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐและบริการประชาชน อาทิ แนวทางการพัฒนาภาครัฐของไทยสู่รัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงานต่างๆ ขาดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกัน ระบบต่าง ๆ ถูกพัฒนาในลักษณะ “ต่างคนต่างทำ” ทำให้ขาดมาตรฐานและไม่สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ กฎหมายรองรับการดำเนินงานอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันยังไม่ได้ถูกนำไปใช้จริง งบประมาณที่ได้รับไม่ต่อเนื่องจึงไม่เกิดผลเป็นรูปธรรม และขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เป็นต้น

ปฏิบัติการดิจิทัลสู่บริการภาครัฐ

ปัจจุบันดิจิทัล เทคโนโลยี (Digital Technology) เข้ามามีบทบาทในชีวิตของผู้คน ทั้งในการใช้ชีวิตประจำวัน และการทำงาน....กล่าวคือ ทำให้ชีวิตเราง่ายขึ้น กระบวนการทำงานง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น หน่วยงาน องค์กรใดที่ริเริ่มนำดิจิทัลเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการทำงานก็จะทำให้หน่วยงาน องค์กรนั้นสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประสิทธิภาพที่มากขึ้นก็จะส่งผลให้ภารกิจของหน่วยงาน องค์กรนั้น ๆ เกิดประสิทธิผลมากขึ้น ประสิทธิภาพที่เพิ่มมากขึ้น จะนำไปสู่การสร้างเชื่อมั่น และความพึงพอใจให้กับประชาชน ผู้รับบริการได้มากยิ่งขึ้น

จากการที่สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ : EGA (E-Government Agency) ได้เผยแพร่ข้อมูลเรื่อง “10 เทรนด์ ความท้าทายการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐบาลดิจิทัล” โดย ดร.ศักดิ์ เสกขุนทด ผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เห็นบทบาทของดิจิทัลต่อการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าในการบริหารจัดการภาครัฐและการบริการประชาชนหลากหลาย ความว่า....

ในรอบปีที่ผ่านมา การดำเนินงาน e-Government ประเทศไทย เป็นการ Transformation หรือการแปลงร่างไปสู่รัฐบาลดิจิทัลช่วงเริ่มต้น ทั้งการปรับโครงสร้างพื้นฐานให้ทั้งภาครัฐและประชาชน มั่นใจ ด้วยการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของภาครัฐ การเข้ามาวางโครงสร้างการยกระดับบุคลากรภาครัฐ เริ่มต้นเป็นโครงการนำร่องโดยอาศัยความสมัครใจ

ขณะที่หน่วยงานที่มีความพร้อมทางด้านดิจิทัลอยู่แล้วยังคงเดินหน้าต่อ ในขณะที่บางหน่วยงาน เพิ่งเริ่มต้นก็ยังคงเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะโครงสร้างพื้นฐานก็เพิ่งเริ่มดำเนินการ

ปฏิบัติการดิจิทัลในบริการภาครัฐ :
ปัจจุบันเทคโนโลยีภาครัฐมีความก้าวหน้าและนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านการเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยเกิดจากความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชน ซึ่งภาครัฐได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ มาปรับใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐและการบริการประชาชน อาทิเช่น.....

ดร.ศักดิ์ เสกขุนทด ผู้อำนวยการสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์
(องค์การมหาชน)

1. Smartcard : บัตรประชาชน บริการแบบเบ็ดเสร็จ

เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนให้สะดวกสบายขึ้นในการเข้ารับบริการจากภาครัฐ ด้วย “บัตรประชาชนเพียงใบเดียว” สามารถยืนยันตัวตนผู้ใช้บริการที่ทำธุรกรรมต่าง ๆ กับภาครัฐได้โดย

ไม่ต้องขอสำเนา ซึ่งจะมีการปรับบริการต่าง ๆ ของภาครัฐให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น พร้อมกับออกแบบมาตรการความปลอดภัยด้านข้อมูลส่วนบุคคลตั้งแต่การวางระบบเครือข่ายที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลต่าง ๆ เป็นระบบปิด การเข้าใช้ฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น และต้องเสียบบัตรประชาชนของตนเองที่เครื่องอ่านบัตรตลอดเวลาการใช้งาน เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

กระทรวงมหาดไทยได้จัดสรรงบประมาณในการซื้อเครื่องอ่านบัตรประชาชนประมาณ สองแสนเครื่อง เพื่อติดตั้งในหน่วยงานราชการให้สามารถรองรับการบริการประชาชนได้ทั่วประเทศ บัตรประชาชน หรือ บัตรสมาร์ทการ์ดสามารถเข้าถึงโครงการสมาร์ทเซอร์วิสต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมประชาชนสู่ Smart Citizen ซึ่งเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐในการเชื่อมโยงข้อมูลประชาชน โดยใช้ประโยชน์จากบัตรประชาชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมทางราชการ โดยมี EGA เป็นองค์กรกลางพัฒนาและสนับสนุนการใช้งาน API (Application Programming Interface) สำหรับการเชื่อมโยงข้อมูลไปทะเบียนราษฎรและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ขณะนี้มีหน่วยงานเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ กรมการปกครอง, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, สำนักงานประกันสังคม, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด

อีกไม่นาน พลเมืองไทยจะสามารถดำเนินการได้ที่จุดบริการ One Stop Service โดยเพียงแค่พกบัตรประชาชนแบบสมาร์ทการ์ดไป ระบบก็พร้อมจะดึงข้อมูลต่างๆ อย่างข้อมูลทะเบียนราษฎร, ข้อมูลขนส่ง, ข้อมูลสาธารณสุข, ข้อมูลการศึกษา ฯลฯ เพื่อใช้ในการทำธุรกรรม ไม่ต้องพกเอกสารให้วุ่นวาย

2. Big Data : ระบบการบูรณาการข้อมูลประชาชน

Big Data คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีลักษณะสำคัญ 4 ข้อ หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า 4Vs (Volume-Velocity-Variety-Veracity) คือข้อมูลที่มีปริมาณมากเกินกว่าที่ระบบจะรองรับได้ (Volume) ข้อมูลมีอัตราการเปลี่ยนแปลงแบบ Real-time (Velocity) มีรูปแบบข้อมูลที่หลากหลาย (Variety) และเป็นข้อมูลที่มีความคลุมเครือ (Veracity) ซึ่งเกิดจากการที่ข้อมูลได้มาจากหลายช่องทาง แต่ Big Data จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์เพื่อดึงข้อมูลเชิงลึก (Insights) มาใช้ให้เป็นประโยชน์

การเกิดขึ้นของ Big Data ทำให้โลกธุรกิจต้องเปลี่ยนโฉม องค์กรไม่สามารถทำงานแบบเดิม ๆ ได้อีกต่อไป ทั้งการวางกลยุทธ์ การทำการตลาด การเข้าถึงลูกค้า กระบวนการทำงาน ระบบในการจัดเก็บข้อมูล ระบบในการประมวลผลข้อมูลขององค์กร จำเป็นต้องรองรับและตอบสนองต่อข้อมูลที่มีความหลากหลายรูปแบบและมีการเปลี่ยนแปลงแบบ real-time เพื่อให้การดำเนินการขององค์กรมีความว่องไวและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเหนือกว่าคู่แข่ง

การจัดการข้อมูลที่มีจำนวนมหาศาล ด้วยระบบเชื่อมโยงข้อมูลกลาง เพื่อบูรณาการข้อมูล รวมทั้งมีมาตรการในการควบคุมความปลอดภัย และความเป็นส่วนตัวของข้อมูล หน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินโครงการร่วม เช่น การจัดทำระบบฐานข้อมูลสุขภาพประชาชน โครงการบูรณาการสวัสดิการสังคมและการจ่ายเงินภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ (Integrated Social Benefits) โครงการระบบชำระเงินแบบ Any ID โครงการขยายการใช้บัตร (Universal Benefits Card) และอื่น ๆ ที่เมื่อดำเนินการต้องเริ่มต้นจากการใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งจะมีการบูรณาการข้ามหน่วยงานมากขึ้น

แม้องค์กรจำนวนมากจะให้ความสำคัญกับการพยายามเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนมหาศาลเอาไว้ในองค์กร แต่ส่วนใหญ่กลับขาดการวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันและกัน และยังไม่สามารถนำข้อมูลที่มีอยู่มาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานหรือแม้แต่หาทางแก้ไขปัญหาขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการความรู้ (KM) จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถบริหาร Big Data ได้ดี โดยทำให้ข้อมูลมหาศาลที่มีอยู่มาสร้างคุณค่าและโอกาสแก่องค์กรได้

3. E-Payment : ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์

การพัฒนาโครงสร้างระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการผลักดันให้ประชาชนลดการใช้เงินสด และมีความสะดวกรวดเร็วในการใช้จ่ายเงินมากยิ่งขึ้น ดังเช่นระบบพร้อมเพย์ (Prompt Pay) ถือเป็นการผลักดันตามยุทธศาสตร์ของภาครัฐซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของประเทศไทยในการก้าวสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society)

การพัฒนาระบบการชำระเงินแบบ e-Payment หรือ Electronic Payment System ถูกสร้างขึ้นมาให้สอดคล้องกับการใช้งานของเทคโนโลยี และวิถีชีวิตในปัจจุบัน เป็นกระบวนการส่งมอบ ในลักษณะของการโอนชำระเงินผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย เช่น ระบบอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน ที่มีตัวกลาง Payment Gateway ในรูปแบบ Website ที่ทำให้สามารถทำการชำระค่าบริการ หรือทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ ผ่านบัตรเครดิตได้

โดยทั้งหมดนี้ได้รับการสนับสนุน จากรัฐบาลเพื่อลดงบประมาณในการผลิต ธนบัตร ลดปัญหาในการฟอกเงิน หลบเลี่ยงภาษี เพื่อให้การเก็บภาษีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้การทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งระบบ Electronic Payment System นี้จะ อยู่ภายใต้การดูแลของธนาคาร แห่งประเทศไทย ซึ่งหากธุรกิจใดที่ต้องการใช้งาน จำเป็นจะต้องขอ อนุญาตธนาคารแห่งประเทศไทยก่อนเกิดการใช้งาน

จากการดำเนินงานมาพบว่าผู้บริโภคชาวไทยหันมาใช้ระบบการชำระเงินแบบ อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นถึง 67% โดยมีเหตุผลมาจากความปลอดภัย และความสะดวกสบายในการใช้งาน ที่ไม่จำเป็นต้องแสดงบัตรในการชำระเงิน

4. Blockchain : ระบบการจัดการฐานข้อมูล

“บล็อกเชน” เป็นเทคโนโลยีใหม่ที่มีความปลอดภัยของข้อมูลสูง หลายคนคงเคยได้ยิน คำว่า Blockchain และ Bitcoin แต่เชื่อว่าส่วนใหญ่ยังงงอยู่ว่ามันคืออะไร

จุดเริ่มต้นของเรื่องนี้มาจากทิศทางของระบบการเงินโลกในอนาคตจะเป็นสังคมไร้เงินสด การจ่ายเงินรับเงินจะผ่านระบบดิจิทัล เพราะสะดวกลดปัญหาคอร์รัปชันและฟอกเงิน ไม่มีต้นทุน ในการพิมพ์หรือขนส่งธนบัตร แต่จะอย่างไรให้เงินดิจิทัลมีความปลอดภัย จึงมีผู้คิดค้นระบบ blockchain ขึ้นมาใช้

หลักการทำงานอย่างไร?

.....เมื่อนาย A โอนเงินให้นาย B จะเกิดข้อมูลชุดหนึ่งเรียกว่า Block และ เมื่อนาย B โอน ให้นาย C ก็จะมีอีก Block หนึ่ง โดยที่ Block ทั้งสองจะเชื่อมถึงกัน และจะเชื่อมต่อกันไปเรื่อย ๆ เมื่อ มีการโอนต่อไป ซึ่งการที่ข้อมูลเชื่อมกันเป็น chain นี้ มีข้อดีคือสามารถตรวจสอบกลับไปต้นทางได้ว่า เงินที่โอนนั้นมียังอยู่จริงและทุก ๆ ครั้งที่มีการโอนเงินเกิดขึ้นจะต้องมีคนมาตรวจสอบย้อนไปถึงต้นทาง ว่าการโอนเงินนั้นถูกต้องการโอนถึงจะเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งหน่วยเงินจะถูกเรียกตามชื่อระบบ เช่น bitcoin

ภาครัฐ ให้ความสนใจเทคโนโลยีนี้เป็นพิเศษ เพราะสามารถตอบโจทย์ด้านการบริหารจัดการข้อมูลที่มีความเป็นส่วนตัวสูงได้ และมีความปลอดภัยด้วย จากการศึกษาแล้วพบว่าโอกาสที่จะนำมาใช้มากที่สุดคือ “การใช้บล็อกเชนกับการบริหารจัดการข้อมูลด้านสาธารณสุข” เนื่องจากข้อมูลนี้มีความเสี่ยงในแง่ของ Privacy และ Security สูงมาก

อย่างไรก็ตาม บล็อกเชนยังเป็นเทคโนโลยีที่ใหม่ จึงต้องใช้เวลาในการพิสูจน์และดำเนินการอีกมาก คาดว่าจะต้องใช้เวลาเหมือนเช่นเทคโนโลยีตัวอื่น ๆ ก่อนหน้านั้น เช่น Big Data, Cloud Computing แต่เพื่อไม่ให้ภาครัฐของไทยล่าช้า ทันทีที่เห็นถึงความเป็นไปได้ EGA ก็จะนำร่องเทคโนโลยีนี้ในประเทศไทยทันที

5. DATA Center : การจัดการศูนย์ข้อมูล

ปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานหรือการทำธุรกิจให้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความหลากหลายมากขึ้น มีการนำเทคโนโลยี Cloud เทคโนโลยีในการค้นหาและวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง (Big Data and Analytic) หรือ Internet of Thing (IoT) มาใช้ในองค์กรเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ

Data Center หรือศูนย์ข้อมูลซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่รวบรวมทรัพยากรของระบบไอที ได้แก่ เซิร์ฟเวอร์สตอเรจ อุปกรณ์เครือข่ายและระบบสนับสนุนอื่นๆ จำเป็นต้องมีความสามารถในการจัดสรรและปรับเปลี่ยนทรัพยากรได้อย่างอัตโนมัติ เพื่อให้บีซิเนสแอปพลิเคชัน (Business Applications) สามารถให้บริการตอบสนองความต้องการทางธุรกิจได้อย่างรวดเร็วทันทั่วทั้ง มีประสิทธิภาพ เสถียรภาพ สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและมีความปลอดภัย อีกทั้ง ต้องสามารถรองรับปริมาณข้อมูล เซิร์ฟเวอร์สตอเรจ และการเชื่อมต่อต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นได้ สามารถดูแลบริหารจัดการง่าย ช่วยลดต้นทุนโดยรวมและประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ต่อไปนี้ ศูนย์ดาต้าเซ็นเตอร์ในประเทศไทยจะเข้าสู่ยุคที่เรียกว่า “Data Center Consolidation” หรือ การรวมศูนย์ครั้งใหญ่ทั้งของภาครัฐและเอกชน จะไม่มีการลงทุนซ้ำซ้อนกันอีกแล้ว โดยเฉพาะหน่วยงานรัฐ จากเดิมที่หน่วยงานแต่ละแห่งจะสร้างศูนย์ดาต้าเซ็นเตอร์ของตนเอง ต้องลงทุนทั้งเครื่องเซิร์ฟเวอร์ อุปกรณ์เครือข่าย ระบบรักษาความปลอดภัย ซอฟต์แวร์ และบุคลากรจำนวนมาก เพื่อดูแลข้อมูลเฉพาะหน่วยงาน ขณะที่ข้อมูลเหล่านั้นก็ถูกเจ้าของหน่วยงานนั้น ๆ หวงแหน ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกันกับข้อมูลของหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้รัฐเสี่ยงงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์

6. GovChannel : การรวมศูนย์แบบครบวงจร

GovChannel เป็นศูนย์กลางในการเข้าถึงข้อมูลและบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐของหน่วยงานต่าง ๆ ได้จากจุดเดียว เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและการเข้าถึงบริการสาธารณะของประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชนที่สะดวกเข้าถึงบริการภาครัฐด้วย “คอมพิวเตอร์” จะสามารถเข้าถึงบริการภาครัฐที่จัดทำเป็นเว็บท่าหรือ Portal site ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่รวมทุกช่องทางในชื่อของ GovChannel.go.th อาทิ

Info.go.th ศูนย์รวมข้อมูลเพื่อติดต่อราชการ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ พ.ร.บ. อำนาจความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 และคู่มือสำหรับประชาชนซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ รวมถึงช่องทางการติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม และร้องเรียนหากพบปัญหาจากการเข้ารับบริการจากภาครัฐ

data.go.th ข้อมูลที่นำมาใช้ได้โดยอิสระนำกลับมาใช้ใหม่ได้ และแจกจ่ายได้โดยใครก็ตาม แต่ต้องระบุแหล่งที่มาหรือเจ้าของงานและต้องใช้สัญญา หรือเงื่อนไขเดียวกันกับที่มาหรือตามเจ้าของงานกำหนด

apps.go.th ศูนย์กลางแอปพลิเคชันภาครัฐ หรือ GAC แหล่งรวมเพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนค้นหาแอปพลิเคชันและดาวน์โหลดลงบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ได้อย่างรวดเร็วจาก 13 หมวดหมู่บริการ

www.egov.go.th ระบบเว็บไซต์กลางบริการอิเล็กทรอนิกส์ หรือ e-Gov Portal ที่รวบรวมเว็บไซต์บริการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐให้ประชาชนสามารถเลือกบริการผ่านออนไลน์

biz.govchannel.go.th ศูนย์กลางบริการภาครัฐเพื่อภาคธุรกิจ หรือ Biz Portal เป็นระบบกลางสำหรับผู้ประกอบการและนักลงทุน สามารถติดต่อขอเริ่มต้นธุรกิจผ่านระบบออนไลน์ กรอกแบบฟอร์ม พร้อมยื่นเอกสารหลักฐานผ่านคอมพิวเตอร์ได้ทุกที่ ทุกเวลา ไม่ต้องไปติดต่อที่หน่วยงานด้วยตนเอง

govspending.data.go.th เป็นระบบสืบค้นข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐในรูปแบบเว็บไซต์ ซึ่งเป็นบริการใหม่ที่พัฒนาขึ้นตามมติที่ประชุมคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ถือเป็นการพัฒนาต่อยอดจากชุดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง ที่กรมบัญชีกลางนำมาเปิดเผยในรูปแบบของ Open Government Data ผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th)

G-News แอปพลิเคชันกลางที่หน่วยงานภาครัฐสามารถใช้เป็นช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ส่งตรงถึงมือประชาชน รองรับการแจ้งเตือนข้อมูลเฉพาะรายบุคคล เช่น แจ้งเตือนการต่อภาษี ค่าระค่าสาธารณูปโภค น้ำ ไฟ เป็นต้น โดยประชาชนสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสารเฉพาะที่สนใจหรือเฉพาะพื้นที่ที่ต้องการได้

สำหรับประชาชนที่ไม่สะดวกใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงบริการภาครัฐ ก็มีการพัฒนาช่องทางให้บริการผ่าน Government Kiosk หรือตู้บริการเอนกประสงค์ของรัฐ เป็นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลและบริการภาครัฐได้ด้วยบัตรประชาชนเพียงใบเดียว และ Government Smart Box หรือ เป็นอุปกรณ์ที่ติดตั้งในพื้นที่สาธารณะ เพื่อเป็นช่องทางเสริมในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ของรัฐในรูปแบบบริการออนไลน์ (e-Services) เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลของรัฐไปยังประชาชน

7. Government digital workforce : ขีดความสามารถเชิงดิจิทัลบุคลากรภาครัฐ

ปัญหาบุคลากรภาครัฐที่เชี่ยวชาญในด้านไอทีเป็นปัญหาใหญ่ต่อการเข้าสู่ Thailand 4.0 จึงให้ EGA ตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรด้านดิจิทัลภาครัฐ (Thailand Digital Government Academy: TDGA) ขึ้นมา เพื่อรองรับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลบุคลากรภาครัฐทุกระดับ EGA จึงได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรือ ก.พ. และสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) หรือ สคช. ด้วยการจัดทำด้วยการจัดทำกรอบและโปรแกรมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ

สถาบันฯ จะมีการส่งเสริมและดำเนินการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่บุคลากรภาครัฐ และ สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการประเมินทักษะของบุคคล แผนการพัฒนาบุคลากร แหล่งการเรียนรู้ดิจิทัล ระบบติดตามการพัฒนา ระดับบุคคล ฐานข้อมูลการพัฒนา เพื่อการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร เป็นต้น รวมถึงการวางระบบ การติดตามและประเมินผลการพัฒนาและรายงานผลการดำเนินงานให้คณะรัฐมนตรีทราบ

สิ่งสำคัญคือ ภาครัฐจะต้องยกระดับ Digital Workforce หรือการจัดสรรกำลังคนให้มีความ พร้อมสำหรับตำแหน่งใหม่ ๆ ที่เข้ามาจัดการเรื่องไอยู่มากกว่า Chief Information Officer หรือ CIO ภาครัฐในช่วงที่ผ่านมา เช่น Chief Data Officer หรือ CDO ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารทำหน้าที่ให้บริการเกี่ยวกับ ข้อมูลทั้งเพื่อการใช้งานภายในและภายนอกองค์กร หรือจะเป็น Chief Technology Officer หรือ CTO ที่ดูแลเรื่องการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไปใช้ในองค์กร

8. Cybersecurity : ความมั่นคงปลอดภัยบนออนไลน์

หลายปีที่ผ่านมา เรื่องเกี่ยวกับ Security เริ่มเป็นที่พูดคุยกันมากขึ้นจากเดิมเป็นเรื่องที่ต้องคุยกันในวงการ IT จนปัจจุบันเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับผู้ใช้อุปกรณ์ Smart Device ของทุกคนไปแล้ว ตัวอย่างเช่น Ransomware ที่ชื่อ Crypto-Locker ที่แพร่ระบาดในประเทศไทยช่วงต้นปี 2015 หรือการโจมตีระบบ คอมพิวเตอร์ของหน่วยงานรัฐและโรงพยาบาลของหลาย ๆ ประเทศ (รวมถึงประเทศไทย) ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือ Malware ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งบน PC และ Smart Mobile เช่น Android ที่มีเป้าหมายในการขโมยข้อมูลส่วนบุคคล รวมไปถึงข้อมูลทางการเงินของผู้ใช้ทั่วไป

ภัย (Threat) ในระบบคอมพิวเตอร์แบ่งเป็นประเภทคร่าว ๆ ได้ดังนี้

1. Unauthorized Access หรือการเข้าถึงโดยไม่ได้รับอนุญาต
2. Unauthorized Use หรือการนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต
3. Unauthorized Disclosure หรือการนำไปเปิดเผยโดยไม่ได้รับอนุญาต
4. Disruption หรือการขัดขวางการทำงานโดยปกติของระบบ หรือ การนำไปใช้ของข้อมูล
5. Modification หรือการดัดแปลงข้อมูลหรือระบบ
6. Destruction หรือการทำลายข้อมูลหรือระบบ

CIA : หลักการพื้นฐานของ Security มีดังนี้

C : Confidentiality หรือคุณสมบัติของการควบคุมและการอนุญาตให้เข้าถึง หรือเปิดเผยข้อมูลในระบบ รวมไปถึงการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Privacy) และข้อมูลลับขององค์กร (Proprietary Information หรือ Intellectual Property)

I : Integrity หรือคุณสมบัติของการปกป้องข้อมูลและระบบจากการดัดแปลงหรือทำลายโดยไม่สมควร รวมไปถึงการยืนยันตัวบุคคลหรือที่มาได้ (Authenticity) และหลักการความรับผิดชอบหรือการปฏิเสธการกระทำไม่ได้ (Non-Repudiation)

A : Availability หรือคุณสมบัติของข้อมูลและระบบที่จะต้องพร้อมใช้งานและ เข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว (Timely) และมีความเสถียร (Reliable)

การนำหลักการพื้นฐานของ Security ไปใช้ในบริบทต่าง ๆ นั้น มีความหลากหลายมาก เพราะ Security นั้นเกี่ยวข้องกับทุกอย่างที่เราทำหรือใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งครอบคลุมถึงวิถีปฏิบัติของตัวผู้ใช้อเอง การจัดการดูแลระบบสารสนเทศ การออกแบบระบบ (Secure Software Development) การจัดการองค์กร (Business Risk Management, Business Continuity Process) หลักการทั้งหลายในการจัดการและครอบคลุม People, Process, และ Technology

รัฐบาล โดย EGA จึงเร่งสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐทุกภาคส่วนแบบเร่งด่วนในการหามาตรการที่จะปกป้องระบบโดยรวม ทั้งในส่วนของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และอุปกรณ์เครือข่ายอื่น ๆ รวมถึงการวางระบบป้องกันใหม่ ๆ ให้ได้ตามมาตรฐานสากล ซึ่งน่าจะทำให้เกิดระบบการให้บริการในรูปแบบใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นอีกด้วย

สรุป ในช่วงเปลี่ยนผ่าน บทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการภาครัฐและการบริการประชาชนอย่างยิ่ง ถึงเวลาแล้วที่หน่วยงาน ภาครัฐจะต้องปรับตัวและพัฒนากระบวนการให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนี้

1. เพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการ : เป็นช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถยื่นเอกสารหรือ รับใบอนุญาตที่สอดคล้องกับพฤติกรรมประชาชน สามารถติดต่อขอรับบริการได้สะดวกทุกที่ทุกเวลา โดยเฉพาะงานประเภทอนุญาต ออกใบอนุญาตหรือใบรับรอง

2. ปรับปรุงการให้บริการ : เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ ลดระยะเวลาการบริการให้ รวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความพึงพอใจในการให้บริการแก่ประชาชน โดยจัดทำมาตรฐานข้อตกลงการให้ บริการเพื่อกำหนดให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้ภายในเวลาที่กำหนดและประกาศให้ทราบในระบบดิจิทัล

3. One Stop Service : เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ ลดขั้นตอนการให้บริการลง จัดทำ One Stop Services โดยคัดเลือกกระบวนการที่มีความสำคัญ มีผู้ใช้บริการมาก และมีคุณค่า หรือผลกระทบต่อผู้ใช้บริการสูง หรือเป็นกระบวนการที่มีโอกาสในการปรับปรุงเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

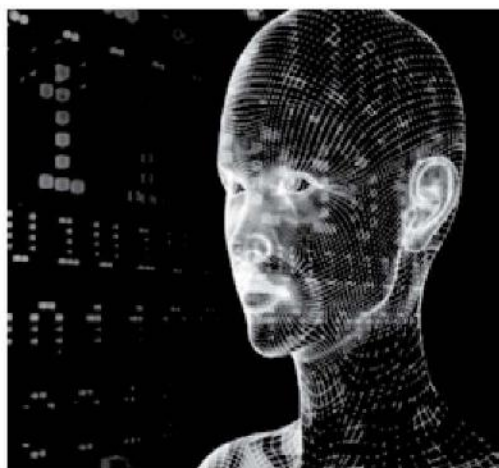
4. นำเทคโนโลยีมาใช้ : นำเทคโนโลยีดิจิทัลหรือนวัตกรรม มาใช้ในการปรับปรุง กระบวนการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์, Mobile Application, Card Reader เครื่องช่วยอ่านบัตรประชาชน Smart Card การเชื่อมโยงฐานข้อมูล เลขประจำตัวประชาชน เพื่อลดการใช้เอกสารทะเบียนบ้านและเอกสารบัตรประจำตัวประชาชน และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลและการออกใบอนุญาต จัดทำระบบงาน Software หรือ Program ที่ช่วยเพิ่มความสะดวกในการให้บริการและสามารถติดตามสถานะความคืบหน้า และแจ้งเตือนได้ (Notification) เป็นต้น.

การขับเคลื่อนมหาดไทยเข้าสู่ประเทศไทย 4.0

ดร.ธัญชนก เจริญปฐ
Ph.D.การพัฒนาผู้บริหารระดับสูง

ในยุคนี้ ใคร ๆ ก็พูดถึงโลกยุค 4.0 ประเทศไทย 4.0 หรือ Thailand 4.0 ที่มีประเด็นสำคัญมุ่งเน้นไปที่วิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยี โดยเฉพาะภาคเศรษฐกิจและการดำเนินธุรกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางดังกล่าวมากขึ้นทุกขณะ การบริหารจัดการด้านต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการทำงานรูปแบบเดิม ๆ ไปสู่การทำงานที่มีศักยภาพสูง และบุคลากรทั่วไปกำลังพัฒนาสู่ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะที่สูงขึ้นตามลำดับ

เมื่อบริบทของการดำเนินเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมธุรกิจเปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ แน่แน่นอนว่า การบริหารทรัพยากรบุคคลก็ต้องมีการปรับตัวตามไปด้วยเช่นกัน เพราะคนคือหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร ทุกองค์กรจึงต้องหันมาปรับกลยุทธ์กันอีกครั้งในช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านสู่ยุค 4.0 นี้ เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสโลกและทิศทางการดำเนินงานขององค์กรให้เติบโตได้อย่างมั่นคงและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ปรากฏการณ์ช่วงเปลี่ยนผ่านสู่ยุค 4.0

ผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับด้านทรัพยากรมนุษย์หรือ HR ต้องจับตามองเหตุการณ์และแนวโน้มสำคัญ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในยุค 4.0 เพื่อทำความเข้าใจ เรียนรู้ และสร้างกลยุทธ์ใหม่ ๆ ให้ก้าวทันกับทุกกระแส ใครรู้ก่อน ลงมือก่อน ปรับตัวได้ ก็ยิ่งได้เปรียบอย่างแน่นอน ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีดังนี้

1. สังคมผู้สูงอายุ

อีกประมาณ 8 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว ปรากฏการณ์ที่อัตราการเกิดต่ำ ผกผันกับอัตราผู้สูงวัยที่มีอายุยืนมากขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อทรัพยากรบุคคลในองค์กรอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ในขณะที่คนรุ่นใหม่ก้าวเข้าสู่องค์กรน้อยลง บุคลากร Gen BB (Baby Boomers) ก็ได้เวลาเกษียณอายุ ส่งผลให้องค์กรต้องสูญเสียองค์ความรู้ เทคนิค ประสบการณ์ และชั่วโมงบินที่สั่งสมในตัวบุคลากรเหล่านั้นตามไปด้วย องค์กรจึงต้องแสวงหาวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้จากคนรุ่นเก่าไปสู่คนรุ่นใหม่ และทบทวนช่วงเวลาการเกษียณอายุให้เกินกว่า 60 ปี

2. พลักรุ่นใหม่ คน Gen Y

กลุ่มคนส่วนใหญ่ในองค์กรยุคปัจจุบันคือกลุ่ม Gen Y ที่มีอายุระหว่าง 20 - 37 ปี โฟกัสที่ท้าทายขององค์กรไม่ใช่ประเด็นที่ว่า จะทำอย่างไรกับคน Gen Y ที่เข้ามาในองค์กร แต่ประเด็นที่ควรมุ่งเน้นก็คือ ทำอย่างไรองค์กรจึงจะผูกใจคน Gen Y ให้ทำงานกับองค์กรได้อย่างยั่งยืน และทำอย่างไรให้คน Gen Y ที่เติบโตในยุคดิจิทัล ทำงานร่วมกับกับคนที่อาวุโสกว่าอย่าง Gen X และ Baby Boomers ได้อย่างลงตัว

3. เศรษฐกิจ 4.0

รูปแบบเศรษฐกิจและการดำเนินธุรกิจในยุค 4.0 จะเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบอุตสาหกรรม ที่เน้นการผลิตปริมาณมากและแรงงานราคาถูก ไปสู่ธุรกิจที่ต้องผสมผสานความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เป็นจุดเด่นที่ดึงดูดผู้บริโภค ดังนั้น บุคลากรที่จะเติบโตในองค์กรได้อย่างโดดเด่น จะต้องเป็นนักคิดนักปฏิบัติที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำงานได้อยู่เสมอ

4. กระแสโลกาภิวัตน์ที่ไม่หยุดนิ่ง

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและคาดเดาไม่ได้มากขึ้น เหตุการณ์หนึ่ง ๆ อาจส่งผลกระทบต่อกันเป็นลูกโซ่ และเชื่อมโยงถึงกันเสมอไม่ว่าจะอยู่บนที่ใดของโลก องค์กรจึงต้องรู้เท่าทันทุกการเปลี่ยนแปลง และพร้อมปรับตัวตลอดเวลา

5. งานออนไลน์ที่ทำงาน

ข้อมูลต่างๆ จะเชื่อมโยงกันในโลกอินเทอร์เน็ต ฐานข้อมูลและคลังความรู้สามารถเข้าถึงได้ง่ายเพียงปลายนิ้ว องค์กรต้องขับเคลื่อนคนให้พร้อมในโลกยุคดิจิทัล ก้าวสู่การเป็น Digital Workplace อย่างสมบูรณ์ ตลอดจนบริหารจัดการการทำงานผ่านระบบออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

6. ย่อโลกในฝ่ามือ Smart Life Smart Phone

ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าชีวิตในโลกทุกวันนี้ Lifestyle ของเราผูกติดกับสมาร์ทโฟนอย่างแยกไม่ออก กิจกรรมต่าง ๆ การทำธุรกิจ-ธุรกรรม หรือการทำงานหลากหลายรูปแบบ สามารถดำเนินการผ่านสมาร์ทโฟนได้มากขึ้นเรื่อย ๆ องค์กรจึงต้องเตรียมพร้อมปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานตามวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป

7. ไม่มีเส้นแบ่งระหว่างงานกับเวลาส่วนตัว

วิถีชีวิตของคนทำงานในอนาคต งานและชีวิตจะไม่มีขอบเขตและเส้นแบ่งที่ชัดเจนอีกต่อไป แนวคิด Work-Life Balance จะปรับเปลี่ยนสู่ “Weisure Time” (Work + Leisure) ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ทำงานที่ไหน เมื่อไหร่ และเวลาใดก็ได้ ไม่แน่ว่าในอนาคตเราอาจไม่ต้องเดินทางจากบ้านไปทำงานทุกวัน เพราะที่ไหน ๆ ก็สามารถเป็นที่ทำงานของเราได้ トラบาท่าที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ connect ถึงเจ้านาย ทีมงาน และลูกค้าได้ตลอด

8. ร่วมแรง แบ่งปัน สร้างสรรค์ไอเดีย

สังคม Social Network ทำให้การแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความรู้ การแบ่งปันไอเดีย สามารถทำได้ง่าย ทำได้ตลอดเวลา และทำได้อย่างอิสระมากขึ้น องค์กรสามารถนำแนวทางของโลก Social มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรม ตลอดจนการดำเนินงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กรให้เป็นรูปธรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

9. การเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์

ยุคของ ‘e’ decade มาถึงแล้ว ไม่ว่าจะเป็น e-Learning, e-Book, e-Commerce ฯลฯ ต่อเนื่องเชื่อมโยงกับ ‘s’ decade หรือยุคของ Social Network, Social Media รวมไปถึง Social Learning คนทำงานยุคใหม่ต้องสามารถเข้าถึงสื่อเรียนรู้ออนไลน์ และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง เรียนรู้ได้ทุกที่และทุกเวลา

10. องค์กรเติบโต สังคมยั่งยืน

Trend ของการทำงานในโลกยุคใหม่ ผู้บริหารไม่อาจใส่ใจแค่ตัวเลขผลงานเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งต้องปลูกฝังค่านิยมดังกล่าวไปสู่บุคลากรภายในองค์กร ให้มีความรับผิดชอบต่อทั้งต่อผู้คน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และสังคมรอบข้าง ผนวกเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมการทำงานให้เป็นไปในทิศทางของความยั่งยืน

หัวใจสำคัญที่จะทำให้องค์กรปรับตัวสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 ได้ ก็คือวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ อย่าง jobsDB เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการทำงานในยุค 4.0 ด้วยการนำเทคโนโลยีมาเป็นตัวช่วยสำคัญในการสร้างงานผ่านระบบออนไลน์ ให้ทุกคนสามารถพบงานที่ใช้ ผู้ประกอบการได้เห็นคนทำงานที่มีศักยภาพที่กำลังมองหา เชื่อมโยงทุกคนถึงกันได้เพียงปลายนิ้ว click ให้เราก้าวเข้าสู่ยุค 4.0 อย่างมั่นใจไปพร้อม ๆ กัน (วารสาร HR Society Magazine ฉบับเดือนสิงหาคม 2559)

เมื่อโลกเปลี่ยน...มหาดไทยจึงต้องปรับ

“กระทรวงมหาดไทย” มีหน้าที่โดยตรงในการดูแลความมั่นคงของชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งเป็นฐานรากสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือเป็นกระทรวงหลักของประเทศ มีอำนาจหน้าที่ บทบาทภารกิจเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การอำนวยความสะดวกของสังคม การส่งเสริมและพัฒนาการเมืองการปกครอง การพัฒนาการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การปกครองท้องถิ่น การส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาชุมชน การทะเบียนราษฎร ความมั่นคงภายใน กิจการสาธารณภัย และการพัฒนาเมือง และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย

บุคลากรกระทรวงมหาดไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 โดยจะเป็นตัวอย่างและเป็นผู้ส่งผ่านความรู้ ทักษะคติ ทักษะ และพฤติกรรมในการปรับวิถีดำเนินชีวิต ในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0

มหาดไทยกับนโยบายประเทศไทย 4.0

รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีนโยบายการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 ที่มุ่งเน้นการใช้แนวทางพลังประชารัฐคือ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ชุมชน จังหวัด สถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์ของพระราชาเป็นพื้นฐานในการพัฒนา และใช้ความได้เปรียบของประเทศไทยในความหลากหลายเชิงชีวภาพ และความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ตลอดจนยึดหลักการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน และเชื่อมโยงสู่ประชาคมโลก

หลักการสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 คือ จะต้องไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง แต่ทุกกลุ่ม คือ กลุ่ม 1.0 กลุ่ม 2.0 และกลุ่ม 3.0 จะต้องจับมือกันเพื่อก้าวไปสู่ Thailand 4.0 พร้อมทั้งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนไทยทุกภาคส่วน ในการดำเนินงานและส่งเสริมหรือสนับสนุนไปสู่เป้าหมายไม่ว่าจะเป็นในภาคส่วนของเศรษฐกิจ ภาคการศึกษา ภาคการเมือง ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน

ในวาระการบรรยายเรื่อง “การขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ภายใต้โมเดลประเทศไทย 4.0” โดย นายสุธี มากบุญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยกล่าวว่า มหาดไทย 4.0 คือ การปรับเปลี่ยนกลไกการขับเคลื่อนการบริหารราชการเพื่อรองรับนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นภาพใหญ่ โดยการปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างจากเดิมที่เน้นระบบราชการ เช่น การใช้กลไกผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอเป็นหลักในการบริหารราชการแผ่นดินไปสู่การบริหารจัดการ

ที่เน้นความเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีความสามารถในการปรับตัวและความริเริ่มสร้างสรรค์ กล่าวโดยสรุป คือ การเป็นส่วนราชการที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมอันเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้ภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคม สามารถพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปได้โดยประสบอุปสรรคปัญหาน้อยที่สุด

บุคลากรกับการขับเคลื่อนมหาดไทย 4.0

ในการขับเคลื่อนมหาดไทยยุคประเทศไทย 4.0 จึงมีแนวคิดในการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาหรือยกระดับศักยภาพองค์กร ทั้งด้านผู้นำองค์กร การวางยุทธศาสตร์ การจัดการความรู้ ทรัพยากรบุคคล เทคโนโลยีและนวัตกรรม กระบวนการ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้การปฏิบัติงานมีการนำข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว ครบถ้วน และบูรณาการเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบวางแผนการปฏิบัติและประเมินผลการทำงานในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ ก้าวทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วตลอดเวลา ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรที่ดีต้องอาศัยบุคลากรที่มีศักยภาพ มีสติปัญญาเฉียบแหลม สามารถประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลในการจัดการภารกิจได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวงที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0 เนื่องจากอำนาจหน้าที่ บทบาท ภารกิจที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับประชาชนทุกภาคส่วน และยังมีหน้าที่ในการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ทั้งระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ก่อนอื่นจะต้องปรับกระบวนการทัศน์และวิธีการทำงานของบุคลากรมหาดไทยให้เป็นบุคลากรดิจิทัลที่สามารถเข้าถึง เข้าใจ พัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0 ดังนี้

1. ผู้นำ 4.0

ในโลกยุคใหม่ผู้บริหารทุกระดับหรือผู้นำหน่วยงานมีบทบาทมากขึ้น การที่องค์กรจะขับเคลื่อนได้อย่างรวดเร็ว นั้น ผู้นำมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่มีการแข่งขันมากขึ้น ผู้นำต้องทำงานหนักมากขึ้น และจะต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบเดิม ๆ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ทำลายรูปแบบและวิธีการทำงานแบบเดิมที่ล้าสมัย จึงเกิดคำถามหนึ่งขึ้นว่าแล้วคุณลักษณะของผู้นำในยุค 4.0 จะต้องเปลี่ยนหรือแตกต่างจากในอดีตหรือไม่?

ดร.พสุ เตชะรินทร์ ได้เสนอแนวคิดของ Global Center for Digital Business Transformation ซึ่งได้ทำการสำรวจผู้บริหารมากกว่าพันคนทั่วโลก เพื่อแสวงหาพฤติกรรมและความสามารถของผู้นำในยุค Disruption ว่า ควรจะประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง และพบว่าส่วนใหญ่แล้วคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จในยุค 4.0 ไม่ได้ต่างจากผู้นำในอดีต แต่ก็มีคุณลักษณะสี่ประการที่โดดเด่นออกมาสำหรับยุคปัจจุบัน ประกอบด้วย

1) เปิดใจให้กว้าง : การที่ผู้นำพร้อมที่จะยอมรับว่า บุคคลอื่นมีความรู้หรือความเชี่ยวชาญมากกว่าตนเอง และพร้อมที่จะขอความรู้และรับฟังผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งในเรื่องของความถ่อมตัวนี้ บางตำราก็เรียกให้จำเพาะไปเลยว่า Intellectual Humility หรือความถ่อมตัวทางปัญญา

ในปัจจุบันความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ มีการแพร่กระจายไปอย่างทั่วถึงและรวดเร็วทุก ๆ คนมีโอกาสนในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เท่ากันหมด อีกทั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ย่อมเป็นไปได้ที่คนที่เป็นผู้นำสามารถที่จะรู้หรือเรียนรู้ในทุกสิ่งได้อย่างรวดเร็วและมากกว่าคนอื่น

ดังนั้น ความถ่อมตัวทางปัญญานั้นคือการที่ผู้นำยอมรับว่าในหลาย ๆ เรื่องคนอื่นมีความรู้มากกว่าผู้นำ ดังนั้น ผู้นำก็พร้อมที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งรู้จักที่จะใช้ประโยชน์จากความรู้ของผู้อื่น เพื่อประโยชน์ขององค์กร ผู้นำในยุค 4.0 จะต้องยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น เร็วกว่าที่ผู้นำเพียงคนเดียวจะสามารถที่จะติดตามและเรียนรู้ทุกอย่างได้ทัน

2) ปรับกระบวนทัศน์ : คือการยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การตัดสินใจที่ผ่านมามีอาจจะผิดพลาด และผู้นำจะต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนการตัดสินใจจากข้อมูลใหม่ ๆ ที่ได้รับในอดีต การที่ผู้นำเปลี่ยนการตัดสินใจไปอาจจะดูแล้วเป็นจุดอ่อนและผิดพลาดของความ เป็นผู้นำที่ดี แต่ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดอย่างรวดเร็ว ผู้นำจะได้รับข้อมูลใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและยอมรับที่จะเปลี่ยนการตัดสินใจ จากข้อมูลใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่มองว่าเป็นจุดอ่อนหรือเรื่องน่าอายจึงกลายเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำยุค 4.0

3) มีวิสัยทัศน์ยาวไกล : คือความสามารถในการมองเห็นถึงทิศทางในระยะไกล แม้จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหรือความไม่แน่นอนในระยะสั้น

4) สื่อสารและมีส่วนร่วม : คือผู้นำพร้อมที่จะสื่อสาร รับฟัง พูดคุย กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกองค์กร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การสื่อสารและการมีส่วนร่วมกลายเป็นกลไกหนึ่งที่ผู้นำจะได้รับข้อมูล ความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา และในทางกลับกันก็เป็นช่องทางให้ผู้นำได้สื่อสารถึงทิศทางและการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

นอกจากคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว ผู้นำ 4.0 ยังจะต้องมีพฤติกรรมที่ส่งเสริมให้สามารถบริหารงานในสภาพแวดล้อมที่ยุงเหยิงอยู่ตลอดเวลา ได้แก่ ความตระหนัก คือการที่ไม่หยุดที่จะติดตามการเปลี่ยนแปลงองค์กรตลอดเวลา เพื่อแสวงหาโอกาสและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงการใช้ข้อมูลใน

การตัดสินใจ ทำให้การตัดสินใจต่าง ๆ มาจากข้อเท็จจริง และการตัดสินใจที่รวดเร็ว อาจให้ความสำคัญมากกว่าความสมบูรณ์

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำจะต้องเป็นผู้นำดิจิทัล (Digital Leader) มีความเข้าใจเทคโนโลยีที่เข้ามาบริหารงาน เช่น Enterprise Cloud /Cloud Computing เพื่อนำมาบริหารงานส่วนตัวและองค์กร ใช้ Social Media ในการประชาสัมพันธ์โครงการ ผลงาน หรือเรื่องราวต่าง ๆ หรือใช้ Mobile apk. ต่าง ๆ อาทิ Scanner Pro เพื่อสแกนเอกสารหรือลายเซ็นแบบดิจิทัล เป็นต้น

ผู้นำดิจิทัลอาจจะต้องบริหารจัดการเรื่องอื่นๆ ด้วยตนเอง เช่น จอจตุรเครื่องบิน หรือแท็กซี่เส้นทางการบิน ในบางครั้งอาจจะต้องมีการจดสมุดโน้ตโดยใช้ปากกาอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่ออัดเสียง/บันทึกการประชุม จดไดอารี่ และดาวน์โหลดไฟล์ Cloud ต่าง ๆ เช่น Google Drive, Box.net, Dropbox, Evernote และในโลกยุคต่อไปการพูดภาษาต่างประเทศก็จะใช้ระบบ Voice Recognition & Voice Translation เป็นต้น

ในอนาคตประเทศไทยจะมีการพัฒนาพลเมืองในโลกยุคดิจิทัล (Digital Citizens) และผู้นำดิจิทัลจะมีบทบาทมากขึ้นในรูปแบบของผู้นำดิจิทัล (Digital Leaders) ซึ่งในบทบาทใหม่นี้ผู้นำจำเป็นต้องเข้าใจอุปกรณ์ และขีดความสามารถ และศักยภาพการใช้งานทางด้านเทคโนโลยี เพื่อเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างสมบูรณ์ ความเข้าใจเทคโนโลยีจะมีผลทำให้ทำงานได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าในเรื่องของการสื่อสาร การทำงาน การประชาสัมพันธ์

2. บุคลากรมหาดไทย 4.0

การปฏิวัติระบบการทำงาน (Transformation) ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้จะทำให้เกิดบุคลากรพันธุ์ใหม่ที่เป็นที่ต้องการขององค์กร จะต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี นำเอาไอทีเข้ามาใช้ในการทำงาน อีกทั้งจะต้องมีความรู้ในด้านภาษาอังกฤษที่ใช้งานได้ดี เพราะทุกอย่างของระบบไอทีใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงาน ทุกหน่วยงานอาจจะต้องมีวิศวกร มีโปรแกรมเมอร์ประจำการด้วย

สำหรับปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต้องการบุคลากรพันธุ์ใหม่ ได้แก่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสารและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ซึ่งบุคลากรที่โดดเด่นหรือแตกต่างจากคนอื่น ย่อมไม่ได้เกิดจากปริมาณข้อมูลที่มีเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการรู้จักบริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

คุณสมบัติพิเศษของบุคลากรพันธุ์ใหม่ในยุค 4.0 ควรมี 7 คุณสมบัติสำคัญ ได้แก่

- 1) **ทันโลกทันเหตุการณ์** เผื่อระวังสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก ภูมิภาค และประเทศไทยด้วยข้อมูลในระบบดิจิทัล
- 2) **ใช้เทคโนโลยีเป็น** ปรับปรุงพัฒนาตนเองให้สามารถใช้เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โลกออนไลน์ เฟตบุค โซเชียลมีเดีย ฯลฯ
- 3) **มีทักษะด้านภาษา** ภาษาที่ 2,3 กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทำงานที่ต้องการความก้าวหน้า โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับองค์กรต่างประเทศ หากมีทักษะภาษาดีจะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพทำงานร่วมกันได้ราบรื่น
- 4) **จัดการข้อมูลได้** ในยุค 4 จี เราสามารถรับข้อมูลได้ตลอดทุกที่ ทุกเวลา เป็นไปได้ที่ข้อมูลที่เข้าถึงแต่ละวันจำนวนมาก บุคลากรยุค 4.0 ต้องมีความสามารถบริหารจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดี รู้จักเลือกรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ จัดการกับข้อมูลเหล่านั้นอย่างรู้คุณค่า
- 5) **เป็นน้ำครึ่งแก้ว** ควรเพิ่มพูนทักษะ พัฒนาตนเองสม่ำเสมอเพื่อสร้างโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
- 6) **ปรับตัวได้ดี** เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา คนที่ยอมรับและเตรียมปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงได้ จะยืนหยัดและฝ่าฟันวิกฤตทั้งในชีวิตและการทำงานได้ และ
- 7) **มีความสามารถหลากหลาย** เมื่อเวลาที่ยองค์กรขาดแคลนบุคลากรหรือมีการโยกย้ายงาน ผู้ที่มีทักษะหลากหลายย่อมได้เปรียบกว่าผู้ที่ทำได้อย่างเดียว

ขณะเดียวกัน คนเจนเนอเรชั่นใหม่จะเข้ามาโดยเฉพาะเจนเนอเรชั่น Z ที่จะเริ่มมีเข้ามาทำงานในปี 2560 ซึ่งจะต้องสร้างทีมให้เขามีความสามารถในการรับมือต่อการทำงาน หัวใจสำคัญคือต้องทำทุกอย่างต่อเนื่องยั่งยืน

รัฐบาลมีนโยบายแนวทางการขับเคลื่อน เพื่อสร้างกระบวนทัศน์และหลักคิดพื้นฐานของบุคลากร 5 ประการ ได้แก่ พอเพียง มีวินัย สุจริต จิตสาธารณะ และรับผิดชอบ เพื่อเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 โดยประสานเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อปลูกฝังหลักคิด 5 ประการ สู่สังคม เพื่อให้สอดคล้องกับโมเดลพัฒนาคนไทย 4.0 ศตวรรษที่ 21 เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตที่จะช่วยเตือนสติ และยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ และจะเชื่อมโยงกับความดีงามตามแนวทางไทยนิยม ยั่งยืน ที่จะนำพาสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ซึ่งบุคลากรมหาดไทยควรนำมาใช้ในการครองตน ครองคน ครองงานในองค์กร

เพื่อให้กลไกการขับเคลื่อนการบริหารราชการสามารถรองรับนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นภาพใหญ่ บุคลากรมหาดไทยจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบทบาทหน้าที่ ซึ่งต้องเข้าถึง เข้าใจ อันจะนำไปสู่การพัฒนาาร่วมกันโดยบุคลากรมหาดไทย 4.0.

คณะผู้จัดทำวารสารดำรงราชานุภาพ
เจ้าของ สถาบันดำรงราชานุภาพ

คณะที่ปรึกษา

นายฉัตรชัย พรหมเลิศ

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายนิสิต จันทน์สมวงศ์

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายประยูร รัตนเสนีย์

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายศุภชัย เอี่ยมสุวรรณ

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายบุญธรรม เลิศสุขีเกษม

รองปลัดกระทรวงมหาดไทย

บรรณาธิการบริหาร

นายบัญชา เชาวรินทร์

ผู้อำนวยการสถาบันดำรงราชานุภาพ

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นางสาวดารารักษ์ รักษาชาติ

ผู้อำนวยการกลุ่มงานพัฒนาและบริหารจัดการความรู้

กองบรรณาธิการ

นางวันเพ็ญ ทรงวิวัฒน์

นางสาววรรดา สงอักษร

นายวีระ แสงจันทร์

นางกาญจนา แจ่มมินทร์

นางสาวบุษบา ลาภวิไล

นางสาววิบูลพรรณ เปาอินทร์

นายบัญชา ดวงดีแก้ว

นางทิพวัลย์ อุดมทรัพย์

นางสาวศรีเพ็ญ งามขำ

นางสาวภัทรภร ป้อมมะลิ่ง

สถานที่ติดต่อ

สถาบันดำรงราชานุภาพ

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทร/โทรสาร ๐-๒๒๒๑-๕๕๕๘

<http://www.stabundamrong.go.th>

e-mail: stabundamrong@gmail.com

THAILAND 4.0

มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎาศรี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200 โทร/โทรสาร 0 2221 5958
Website : <http://www.stabundamrong.go.th> E-mail : stabundamrong@gmail.com

